

letnik CI - leto 1999

6

SLOVENSKI ČEBELAR

LETO 1873 - PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

ISSN 1335-4497

Janez Mihelič: Na 48. občnem zboru ČZS so delegati poudarili probleme, ki zavirajo razvoj čebelarstva v naši državi

167

ČEBELARJEVA MESEČNA OPRAVILA

Brane Kozinc: Čebelarjeva opravila v juniju

171

Tone Vrčko: Čebelarjeva opravila v nizko-nakladnem panju v juniju

172

Anita Vraničar: Veterinarski nasveti za junij

173

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Slavko Petrič: Krmljenje čebel v nakladnih LR panjih

176

Ivan Bračko: Opraševanje rastlin in zastupitve čebel s kemičnimi sredstvi

177

Marjan Debelak: Za ljubiteljske čebelarje – Kako čebelarim s čebeljo družino v duplu.

177

IZ TUJE LITERATURE

Herbert Liebhart: Tri različne naklade pod isto streho

180

ZA MLADE ČEBELARJE

Franc Prezelj: Tekmovanje in srečanje mladih čebelarjev v Gornji Radgoni

182

Franc Tratnjek: Čebelarstvo na srednji kmetijski šoli v Rakičanu

184

OBLETNICE

Ciril Zupanc: Lojze Ličen ima 90 let

185

MNENJA IN PREDLOGI ČEBELARJEV

ČD Straža – Dolenjske Toplice: Varoza združuje dolenjske čebelarje

186

Marjan Debelak: Da za kritična in preverjena znanja

187

Ivan Vučklič: Kaj prinaša čebelarjem davek na dodano vrednost (DDV)

188

Janez Mihelič: Prvi tečaj za degustatorje medu v Sloveniji

189

DOŠ Prosenjakovci:

Čebelarški tabor na

DOŠ Prosenjakovci

190

Stanka Rižnar: ČD Apis gostilo avstrijske čebelarje

191

Franc Šivic: Obvestilo o dveh tečajih

192

Peter Nikolič: Zlato zaslužnim čebelarjem

192

Ivan Rifel: Čebelnjak je tudi okras kmetije

193

Franci Marolt: Čebelarstvo na Boštanjskem v 19. stoletju in prvi polovici 20. stoletja

194

Peter Ožbolt: Dežela Petra Klepca

195

Jože Žerdin: Čebelarška razstava v Turnišču

195

Janez Mihelič: On its 48th General Assembly the Delegates put Emphasis on the Problems hindering the Development of Beekeeping in our Country

THIS MONTH'S WORK FOR BEEKEEPERS

Brane Kozinc: Beekeepers Jobs in June

Tone Vrčko: Beekeepers Jobs in LR Hives in June

Anita Vraničar: Veterinary Advice for June

OUR BEEKEEPERS' EXPERIENCES

Slavko Petrič: Feeding of Bees in LR Hives

Ivan Bračko: Pollination and

Poisoning of Bees by Chemicals

Marjan Debelak: For the Amateur Beekeepers – How I keep bees in the Hollow of a Tree

FROM FOREIGN LITERATURE

Herbert Liebhart: Three Different Supers under One Roof

FOR THE JUNIOR BEEKEEPERS

Franc Prezelj: The Contest and Meeting of Young Beekeepers in Gornja Radgona

Franc Tratnjek: Beekeeping at the Agricultural College in Rakičan

ANNIVERSARIES

Ciril Zupanc: Lojze Ličen is celebrating his 90th Anniversary

VIEWS AND OPINIONS

The Dolenjske Toplice Beekeepers Society: Varroasis is brings the Beekeepers of Lower Carniola together

Marjan Debelak: Let's say „Yes“ to Thorough and Proven Knowledge

Ivan Vučklič: What does Value Added Tax (VAT) bring to the Beekeepers?

Janez Mihelič: The First Honey Tasters Course in Slovenia

The Dual-Language Elementary School Prosenjakovci: Beekeepers Camp at the Dual-Language

Elementary School Prosenjakovci

Stanka Rižnar: The Beekeepers Society Apis entertained Beekeepers from Austria

Franc Šivic: Communication on Two Courses

Peter Nikolič: A. J. Award for Deserving Beekeepers

Ivan Rifel: A Beehouse is Also an Attractive Element of a Farm

Franci Marolt: Beekeeping at Boštanjsko in the 19th and in the 1st Half of the 20th Century

Peter Ožbolt: The Country of Peter Klepec

Jože Žerdin: Beekeepers Fair in Turnišče

NA 48. OBČNEM ZBORU ČZS SO DELEGATI POUDARILI PROBLEME, KI ZAVIRAJO RAZVOJ ČEBELARSTVA V NAŠI DRŽAVI

Janez Mihelič

V dvorani Pošte Slovenije na Čopovi v Ljubljani so se 10. aprila 1999 zbrali delegati čebelarstev na svojem 48. rednem letnem občnem zboru. Vse navzoče goste, dr. Janeza Poklukarja iz KIS, dr. vet. med. Vido Lešnik z Veterinarskega zavoda Slovenije ter delegate, je pozdravil predsednik ČZS g. Lojze Peterle. Žal se letošnjega občnega zbora ni udeležil predstavnik ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da bi odgovoril na nekatera zelo aktualna vprašanja delegatov in predstavnikov medijev.

Predsednik je nato je predlagal člane za organe

zbora. Za predsedujočega občnega zbora je predlagal Franca Grajzarja iz Domžal, za člana pa Jožeta Boštjančiča iz Mengša in Maksa Tajnikarja iz Slovenskih Konjic. Franca Pankerja iz Murske Sobotice je predlagal za predsednika verifikacijske komisije, Milana Runtasa pa za zapisnikarja. Po sprejetju dnevnega reda je predsednik g. Lojze Peterle odlikovancem podelil odličja Antona Janše I. stopnje. Letos so jih prejeli: Čebelarstvo društvo Anton Žnideršič iz Ilirske Bistrice, Čebelarstvo društvo Križevci pri Ljutomeru, Nedeljko Bajt, Henrik Orož, Srečko Rupnik, Maks Tajnikar in

Predsednik ČZS g. Lojze Peterle

Delovno predsedstvo je vodil Franc Grajzar

Marija Mlaker. Po novem pravilniku o odlikovanjih je ČZS ob jubilejih z odličji Antona Janše druge stopnje odlikovala tudi nekatera čebelarstva društva. Prejeli so jih: **Čebelarstvo društvo Domžale, Čebelarstvo društvo Kočevje, Čebelarstvo društvo Leskovec in Čebelarstvo društvo Ruše.** V imenu odlikovancev se je za podeljeno zlato odličje zahvalila ga. Marija Mlaker, avtorica učbenika in delovnega zvezka za mlade čebelarje.

Občni zbor je potem nadaljeval delo. Predsednik verifikacijske komisije Franc Panker je poročal, da je občni zbor sklepčen, saj je bilo navzočih več kot polovica delegatov. Tako so od 122 registriranih društev pooblastila oddali delegati 68 društev.

Povzetek poročila o delu ČZS v minulem letu - delegati so ga prejeli tudi v pisni obliki - je prebral predsednik g. Lojze Peterle. Naštel je naloge, ki jih je Zveza lani uspešno izvedla. Med temi je predvsem poudaril uspehe pri izobraževanju čebelarjev in čebelarskih predavateljev. Pri tem je na prvo mesto postavil začetek izobraževanja čebelarskih mojstrov pod vodstvom Čebelarske šole iz Gradca v Avstriji, za kar je najbolj zaslužen g. Anton Rozman, potem izobraževanje čebelarskega naraščaja, založniško dejavnost, predvsem izdajo knjige Čebela se predstavi avtorice Marije Mlaker, preskrbo čebelarjev s sladkorjem, za kar se je zahvalil ministrstvu za kmetijstvo, varstvo čebelarske kulturne dediščine ter uspešno poslovanje Zveze v minulem letu. Pomembno je tudi uvajanje blagovne znamke za slovenski med. Komisija pod vodstvom g. Milana Megliča je pripravila osnutek pravilnika, ki so ga čebelarji obravnavali na nekaterih regijskih posveth in na seminarju v Celju. Postopek še ni končan, zato so pripombe na osnutek pravilnika še vedno dobrodošle. Vsako leto več čebelarjev daje med v analizo, to pa priča o visoki zavesti naših čebelarjev, saj želijo pridelovati in prodajati kakovosten med in ga ustrezno zavarovati. Naslednja pozitivna točka je podpis pisma o dobrih namerah med Veterinarskim zavodom Slovenije in ČZS, njegov cilj pa je boljše komuniciranje in usklajevanje akcij na področju zdravstvenega varstva čebel. ČZS uspešno nadaljuje tudi priprave na kongres Apimondie leta 2003. Da bi dobili čim več informacij, pomembnih za dobro organizacijo kongresa, smo na obisk v Slovenijo povabili vodstvo Apimondie in organizacijskega sekretarja kongresa v Švici leta 1995 g. Luserja. Pridobili smo veliko koristnih informacij, dopolnili pa jih bomo s tistimi, ki jih bomo dobili na letošnjem kongresu v Kanadi. Skupaj z ministrstvom za kmetijstvo smo Evropsko komisijo opozorili na vprašanje zaščite kranjske čebele kot naše avtohtone pasme. Upamo, da smo ukrepali pravočasno in da se ne bo ponovila zgodba o lipicancih. Uspešno smo organizirali tudi tekmovanje mladih čebelarjev v Trebnjem in posvet mentorjev čebelarskih krožkov. Med nalogami, ki jih Zvezi lani ni uspelo urediti, je na prvem mestu dograditev stavbe na Lukovici. Minister za kmetijstvo g. Ciril Smrkolj je dal pobudo za spremembo namembnosti stavbe v dom za

ostarele, vendar žal za to ni dovolj finančnih sredstev. Tudi problem pašnih katastrov in pašnih redov še ni rešen, ker še ni sprejet nov pravilnik o pašah, prav tako še ni rešen status čebelarjev, ki so v davčni zakonodaji obravnavani kot samostojni podjetniki. Premajhne so tudi subvencije, regresi in premije za čebelarstvo, prav tako pa še ni spremenjena zakonodaja, npr. o prevoznih čebeljakih itd. Zveza sicer ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano na to nenehno opozarja. Zaradi neustrezne starostne strukture čebelarjev predvidevamo nadaljevanje krize tudi v prihodnjem desetletju. Predlani članarine nismo zvišali, zato smo jo letos nekoliko več, kot je bila stopnja inflacije, čeprav so nekateri temu oporekali. Če hočemo nekaj od ČZS, jo moramo seveda financirati. Zavedamo se, da s članarino ne moremo financirati vsega, zato bomo iskali tudi zunanje finančne vire. Vsa društva nam tudi še niso poslala veljavnega dokumenta o registraciji po novi zakonodaji, zato jih pozivamo, naj to storijo čim prej. Na koncu se je zahvalil vsem navzočnim in tudi tistim, ki na terenu brezplačno delajo v korist organizacije in čebelarstva, ekipi in sodelavcem na ČZS ter čestital prejemnikom za odličja Antona Janše.

Nato je sledilo poročilo nadzornega odbora ČZS. Dokument je prebral predsednik Zdravko Ribnikar. Kot med drugim poudarja poročilo, je iz zaključnega računa ČZS za leto 1998 razvidno, da je Zveza poslovala v skladu s predpisi. Poslovno leto je, podobno kot leto prej, končala s presežkom, to pa je posledica dobrega gospodarjenja, pa tudi tega, da lani ni uredničila nekaterih nalog. Nadzorni odbor je kot uspešno ocenil tudi delo opazovalne službe gozdnega medenja in delo uredništva Slovenskega čebelarja. Po mnenju članov nadzornega odbora je škoda, ker še vedno nimamo enotnega katastra za celotno državo oziroma karte medenja gozdnih sestojev in celostne ureditve izrabe čebeljih paš na celotnem območju države. Prav tako so menili, da je bil regres za krmilni sladkor ob slabi letini zelo dobrodošel, čeprav je bil premajhen. Tudi sodelovanje s KIS in svetovalno veterinarsko službo so ocenili kot dobro in uspešno. Po mnenju članov nadzornega odbora pa je slaba preskrba čebelarjev z ustreznimi zdravili za čebelje bolezni po zmernih cenah.

Predsednik zbora Franc Grajzar je nato odprl razpravo o poročilih in pozval goste na govorniški oder. Prva je navzoče pozdravila **Vida Lešnik** iz Maribora. Kot je povedala, so veterinarji ugotovili, da so bile zimske izgube čebel povečini zaradi varoze, na anketo o zimskih izgubah čebeljih družin pa veterinarji, žal, še niso dobili veliko odgovorov čebelarskih društev. Po njenem mnenju to kaže na neprimeren odnos društev do zahtev veterinarjev. Verjetno so anketo poslali prepozno, saj imajo čebelarji v tem obdobju že obilo dela, zato bo veterinarska služba v prihodnje anketo morala opraviti že februarja.

Franc Medja z Jesenic se je predsedniku ČZS g. Lojzetu Peterletu in g. Antonu Rozmanu zahvalil za organizacijo tečaja za čebelarske mojstre. Večina ude-

ležencev tečaja se je udeležila skupščine ČZS, žal pa so bili nekateri udeleženci, ki bi se po njegovem mnenju zaradi svojih funkcij morali udeležiti skupščine ČZS in reševati čebelarške probleme, proti in se skupščine zato niso udeležili. Menil je, da bi moral zaživeti Čebelarški izobraževalni center pri Lukovici in da bi morali tečaje za čebelarške mojstre v prihodnje pripravljati tam. Vodja službe za čebelarstvo pri KIS **dr. Janez Poklukar** je delegate seznanil s prilagajanjem naše zakonodaje evropski in v okviru tega z naporu za zaščito kranjske sivke, pa tudi z začetkom rednih predavanj iz čebelarstva na Biotehniški fakulteti v Ljubljani. **Miro Tepina** iz Postojne je navzočim predstavil računalniško izdelan pašni kataster s kartami gozdnih sestojev, medovitega drevja in stojišč za čebelje panje, skupaj pa so ga izdelali čebelarji in gozdarji v Postojni. **Stane Plut** iz Semiča je predstavil prizadevanja in delo tamkajšnje problemske komisije. Njeni člani so se trikrat sešli s predstavniki Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Upajo, da bodo predstavniki ministrstva še bolj prisluhnili njihovim letošnjim zahtevam. Delegat iz Kopra **Rajko Pelister** je delegate obvestil o odvečni bojznosti, da ne bi več sprejemali prevažalcev čebel iz osrednje Slovenije, kot je slišal od nekaterih čebelarjev. Opozoril pa je, da bodo sprejeli le tiste, ki se bodo prijavili in upoštevali določila pašnega reda. Nato je prebral seznam čebelarjev, ki so lani tja pripeljali čebele na črno. Predlagal je, naj veterinarji anketo o zimskih izgubah čebel prihodnjic objavijo v Slovenskem čebelarju. Poleg tega je dejal, da država s sladkorjem čebelarstvu ničesar ne daje, ker to ni regresiran sladkor, saj bi morali čebelarji dobiti ta popust že kot veliki porabniki, cena sladkorja pa je na svetovnem trgu precej nižja kot pri nas. Glede na to si država pri sladkorju, namenjenem za čebele vzame le malo manj.

Brane Kozinc iz Radovljice je predlagal, naj se ČZS pri pristojnih državnih organih zavzame za uvoz invertnega sirupa, za katerega ne bi plačevali zaščitne carine, saj ne vsebuje saharoze. Poleg tega naj ministrstvo za finance v carinski nomenklaturi invertni sirup preimenuje v hrano za čebele, tako bi odpadla carinska davščina na sladkor.

Franc Prezelj, predsednik komisije za čebelarške krožke, je opozoril na neenakomerno porazdeljenost čebelarških krožkov v naši državi, saj jih v zahodni Sloveniji skorajda ni. Zaradi tega je prosil za podporo pri izobraževanju mentorjev, saj so prav ti najpomembnejši za uspešno ustanavljanje in delovanje novih krožkov.

Milan Meglič, predsednik komisije za blagovno znamko, je povedal, da komisija pospešeno pripravlja nov pravilnik in zaščitni znak pristnega slovenskega medu. Med pogovori s člani komisije je projekt nove blagovne znamke ugodno ocenil tudi direktor Medexa g. Aleš Mižigoj. Pred kratkim je prva skupina čebelarjev že opravila tečaj za preglednike medu pri prof. dr. Ani Mariji Plestenjak na Biotehniški fakulteti. Izrazil je upanje, da bo upravni odbor ČZS na prvi jesen-

ski seji sprejel novi pravilnik, nova blagovna znamka pa bo čebelarjem na voljo takoj po sprejetju pravilnika. **Anton Rozman** je izrazil zaskrbljenost, ker po njegovem mnenju le majhno število mladih članov čebelarških krožkov pozneje začne samostojno čebelariti. Prav tako meni, da bi morali mladi doktorji znanosti, ki delujejo v čebelarstvu, v naši reviji Slovenski čebelar objavljati več strokovnih člankov. Zavzema se tudi za uvajanje standardnega nakladnega panja pri nas. **Matej Blejec** iz ČD Mengeš je med drugim želel odgovor na vprašanje, zakaj se nič ne premakne v zvezi z Čebelarškim izobraževalnim centrom na Lukovici, ki propada, saj mu je minister v pogovorih zatrdil, da bi dve ministrstvi podprli spremembo namembnosti centra v dom ostarelih čebelarjev in občanov. **Viktor Pešelj** iz Kočevja je predlagal, naj bi regijsko organizirali polnilnice medu, tako da bi imela blagovna znamka tudi regijski značaj. Predlagal je, naj predstavniki ČZS večkrat obišejo bolj oddaljena društva. Hkrati nasprotuje panjski vojni v osrednjem glasilu čebelarjev, po njegovem mnenju pa bi morala ČZS razmišljati tudi o svojem praporu.

Franc Panker, predsednik ČZ Murska Sobota, je delegatom predstavil probleme prekmurskih čebelarjev. Po njegovem mnenju še vedno niso rešeni najpomembnejši, kot so status čebelarjev, pašni katastri, atesti prikolic, registracija prevoznih čebelnjakov, »črni prevozi čebel« itd. Povedal je, da bodo letos razdelili manjše število dovoljenj za pašo na akaciji, »črne« prevoznike pa bodo prijavili. Zagrozil je tudi z ostrejšimi ukrepi, vendar so preostali delegati temu ugovarjali, češ da takšni postopki niso zakoniti. Predlagal je tudi ločitev članarine od naročnine na revijo. Na koncu se je zahvalil direktorju Medexa za korektno oskrbo regije s čebelarско opremo in repromaterialom in dr. vet. med. Matavžu pa za veliko pomoč pri varovanju zdravja čebel. **Matjaž Vehovec** iz Velenja je predlagal spremembo Pravilnika o odlikovanjih, zlasti člena o dodeljevanju najvišjega odličja Antona Janše, saj so merila zanj po njegovem mnenju preveč zahtevna. **Peter Žigon** iz Šempetra pri Novi Gorici je menil, da bi ČZS v poročilu morala imenovati društva, ki ne glede na pašne rede omejujejo pašo. Društva pa morajo probleme v zvezi s pašami reševati sama, brez prisile od zunaj ter v skladu z zakonodajo in strokovnimi normativi. Čim prej pa je treba določiti zmogljivost škržatovih pasišč. Veliko vprašanj v zvezi s pašnimi redi in katastri še ni rešenih, zato mora UO ČZS to problematiko urediti čim prej. Veterinarska služba naj v Slovenskem čebelarju redno objavlja, na katerih območjih so zapore zaradi hude gnilobe, da ne bo sumničen zaradi zapore pasišč.

Žarko Matul iz ČD Kanal Brda pa je nasprotoval izjavi dr. Poklukarja po radiu Koper, češ da je škržatov med drugorazredne kakovosti. Po njegovih besedah so analize v Italiji pokazale, da je to kakovosten med. Zahteval je, naj občni zbor obsodi to izjavo dr. Poklukarja, saj je z njo čebelarjem povzročil veliko škodo. Na te obtožbe je odgovoril dr. Poklukar in zatrdil, da

Podelitev odličja A. J. I. stopnje go. Mariji Mlaker

bi za točnost navedb morali slišati posnetek celotne oddaje, ne pa le dela izjave. Poleg tega pa so analize pokazale, da so nekateri škrzatovi medovi, žal, zelo onesnaženi z nečistočami. To velja predvsem za temen škrzatov med, zato ga bo treba še bolj natančno analizirati. **Vence Tinta** iz Tolmina je prebral izjavo člana UO ČZS **Marjana Juga**, češ da se ne strinja s postopki pri izdelavi novega pravilnika o blagovni znamki za slovenski med, hkrati pa opozarja tudi na druge nepravilnosti. Zahteval je, da njegove pripombe obravnava častno razsodišče ČZS in da predsednik skliče izredno sejo UO. Več delegatov je nato predlagalo glasovanje o nezaupnici podpredsedniku ČZS g. Borisu Seražinu, saj po njihovem mnenju zavira delovanje nekaterih komisij na ČZS, predvsem komisije za blagovno znamko slovenskega medu.

Delegat iz Sežane **Ivan Atelšek** je povedal, da so v nekdanji občini pripravili pašni red in ga dali v potrditev občini, ta pa je predlog zavrnila z obrazložitvijo, da je paša že urejena z zakonom. Predlagal je uradno analizo in kakovostno ovrednotenje škrzatovega medu, da bo končno znana njegova vrednost. O vseh problemih s pašo pa se morajo po njegovem mnenju pogovoriti čebelarji sami v okviru ČZS, zato je predlagal izredno sejo UO ČZS, na kateri bi obravnavali le čebelje paše. Zanima ga, kakšne bodo posledice uvedbe davka na dodano vrednost za čebelarstvo, zato

Miro Tepina iz Postojne

želi o tej problematiki več informacij v Slovenskem čebelarju. Delegat iz Gornje Radgone **g. Pižmoht** je predlagal, naj uredništvo v eni izmed številok Slovenskega čebelarja objavi članek o Petru Danjku, ki je po pomoti izpadel iz jubilejne številke našega glasila. Radgon-

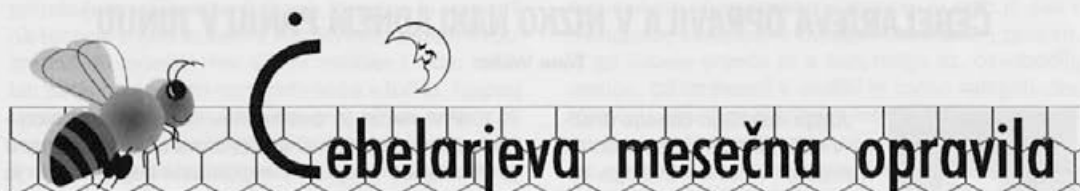
Predsednik ČD Kočevje Viktor Pešelj prejema odličje A. J.

ski čebelarji bodo posredovali tudi pri upravi Radgonskega sejma in zahtevali vrnitev čebelarstva na osrednji avgustovski kmetijski sejem. Za podporo so prosili tudi ČZS. Velik problem so še vedno zastupitve čebel, za te prekrške pa niso zagrožene dovolj visoke kazni.

Na nekatera vprašanja je nato odgovoril predsednik g. Lojze Peterle. Med drugim se je zahvalil za konstruktivno razpravo in predloge. Po njegovem mnenju je pomembno, da je Čebelarstva zveza Slovenije nepolitična organizacija in takšna mora tudi ostati. O aktivnosti ČD Semič pri izvajanju dodatnega pritiska na ministrstva je mnenja, da bomo večji uspeh kot s posredovanjem nekakšnih premostitvenih komisij, ki bi podvajale vlogo ČZS, dosegli s posredovanjem osrednje organizacije. Dvotimost kaže na neenotnost čebelarjev, to pa slabo vpliva na moč organizacije. Podprl je akcijo veterinarjev, ker lahko le s točnimi podatki računamo na pomoč države. Glede ČIC je izrazil svoje obžalovanje, ker se nič ne premakne, vendar projekt nima pravega finančnega pokritja, obljube ministrstva pa so premalo, da bi nadaljevali graditev. Panjska vojna res ni potrebna, a s strpnim pristopom pustimo živeti tudi inovatorjem, ki skušajo na svoj način izboljšati čebelarstvo opremo. Oddaljene organizacije le s težavo obišče, ker za to potrebuje cel dan, delavnik pa mu tega ne dopušča. Po njegovem mnenju ločitev članarine in naročnine ne bi bila dobra, to pa so mu potrdili tudi številni čebelarji, s katerimi se je posvetoval. Bolje bi bilo, da bi o plačilu članarine socialno šibkim čebelarjem razmišljali v okviru čebelarskih društev in zvez. Strinja se s popravkom pravilnika o odlikovanjih, zato ga je treba še enkrat pregledati.

Potem so delegati soglasno sprejeli poročila in zaključni račun ČZS za leto 1998. Prav tako so z nekaterimi manjšimi popravki sprejeli delovni in finančni načrt za leto 1999. Z večino glasov so sprejeli tudi sklep o izreku nezaupnice Borisu Seražinu kot podpredsedniku ČZS.

Ob koncu občnega zbora je predsednik Lojze Peterle zadel delegatom uspešno delo v društvih in bolj medeno leto, kot je bilo minulo.

Čebelarjeva mesečna opravila

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JUNIJU

Brane Kozinc

Junij je za čebelarje najlepši mesec, to je čas intenzivnih paš po vsej Sloveniji. Če smo pravilno čebelarili, nimamo drugega dela kot točiti med. To pa je čebelarjevo najljubše opravilo, zato ga čaka vse leto. Junija pa je tudi še čas, da si naredimo rezervne družine. Postopek je zelo pre-

prost. Ko je paša na vrhuncu, tudi matica zelo intenzivno zalega. Toda, ali bomo čez mesec dni sploh še rabili toliko čebel v panju? Če imamo samo eno pašo, je odgovor NE. To tudi pomeni, da zdaj v panju ne rabimo več toliko zalege. Iz vsakega panja vzamemo 1-2 sata pokrite zalege in jih damo v 5-satne panje. Nadomestimo jih s satnicami. Narejenec naj bo le iz dveh satov zalege in treh satnic. Dodamo mu matico, pogačo in vodo. Pazimo, da bo zalega iz različnih panjev. Zakaj je to potrebno? Čebele niso enotne in nimajo želje. To tudi potegnile zasilne matičnike, zato zelo dobro sprejmejo matico. Narejenec ne odnesemo nikamor, da se bodo vanj lahko vrnila tudi pašne čebele. Že čez nekaj dni začnejo mlade čebele izletavati na pašo in narejenec se bo do jeseni lepo razvil. Pri pridobitnih panjih se odvzem zalege do konca paše ne bo poznal. Pašnih čebel je prav toliko, kot jih je bilo pred posegom, čebele, ki bi se izlegle v naslednjih dneh, pa do konca paše še ne bi nabirale. To delajo le v narejencu, ker so zaradi po-

manjkanja pašnih čebel v to prisiljene. Če smo narejenec delali maja in na ta način preprečevali rojenje, so se doslej že toliko razvili, da jim je 5-satni panj premajhen. Prestavimo ga v večjega, sicer nam bo izrožil! Trditev, da mlada matica ne bo rojila, ne drži. Tudi enosatni plemenilček izroji, če mu pravi čas ne odvzamemo matice.

Glede točenja vam ne bom solil pameti, saj si je vsak izdelal postopek, ki mu najbolj ustreza.

Zdaj je tudi še čas, da si vzgajimo svoje matice, če tega nismo naredili že prej. Postopkov je veliko, morda bi omenil le enega, ki je za vse čebelarje dovolj preprost. Panju, ki ima dovolj mladih čebel, odvzamemo matico, ki jo lahko uporabimo tudi za narejenca. Ko čebele potegnijo zasilne matičnike, jih uničimo. Ko smo prepričani, da si ne morejo več vzgajati lastne matice, je panj pripravljen za rejnika. Izberemo si panj, ki ima več let nadpovprečne rezultate in mu damo v gnezdo mlad sat, da ga matica v enem dnevu zaleže. Tak sat, poln jajčec, prestavimo v rejnika. Čebele bodo potegnile 50 in več matičnikov. Odberemo najlepše, kolikor jih rabimo, druge pa podremo. Taki matičniki so po kakovosti povsem enaki kot rojevi. Kako jih boste uporabili naprej, pa že veste.

Moje čebelarstvo je tako, da imam čim manj dela, zato vam za ta mesec tudi nimam več česa svetovati. Želim vam le, da bi čim bolj obilno točili in po možnosti večkrat.

ČEBELARSKI TABOR V DOŠ PROSENJAKOVCI OD 5. DO 9. JULIJA

Dvojezična osnovna šola Prosenjakovci bo v sodelovanju z ZOTKS, Lepi pot 6 iz Ljubljane, v Vzornem čebelarskem centru na šoli za učence osnovnih šol od 5. do 8. razreda, organizirala prvi »Čebelarski tabor«. Trajal bo pet dni, od 5. do 9. julija 1999, v DOŠ Prosenjakovci. Začetek tabora bo 5. julija ob 9. uri ob 9.30 pa bo slovesna otvoritev tabora. Program je zelo zanimiv. Zadnji dan bo slovesno odprtje Vzornega izobraževalnega centra.

Prijave sprejema ZOTKS, Lepi pot 6, 1000 Ljubljana. Informacije o taboru dobite na ZOTKS pri Miji Kordež na tel. 061 125 07 69. Kotizacija je 12.000,00 SIT, udeleženci pa jo morajo pred odhodom na tabor plačati na ŽR 50101-678-51259. Fotokopijo vplačila pa morate poslati na ZOTKS. Informacije pa lahko dobite tudi na DOŠ Prosenjakovci, Prosenjakovci 97c, 9207 Prosenjakovci, telefon/fax 069 – 44 030.

DOŠ Prosenjakovci

VZREJA MATIC Z NAJDALJŠO TRADICIJO V SLOVENIJI

Ponujamo vam kakovostne matice čiste kranjske sivke od izbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Prevzem matic osebno ali po pošti do konca septembra. Alojz Bukovšek, Golo Brdo 19, 1215 Medvode, tel. 061 612 428.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NIZKO NAKLADNEM PANJU V JUNIJU

Tone Vrčko

Junija dosežejo čebelje družine v naših pašnih in podnebni razmerah vrhunec svojega razvoja, čebelar pa bi naj zavrtel tudi svoje točilo in s tem je plačan za ves svoj trud.

Če smo bili z dosedanjimi ukrepi pri razvoju čebeljih družin uspešni, so družine zdaj na vrhuncu svojega razvoja, tako da ob ugodnem vremenu in medenju v naravi lahko pričakujemo polna medišča. Ta mesec pa je na vrhuncu tudi rojilni nagon čebeljih družin, vendar ta proti koncu meseca že pojenjuje. Zato je treba vsakih 10 do 14 dni vstavljati satnice ter družinam omogočiti graditev gradnikov, hkrati pa izrezovati pokrito trovovino in s tem uničevati varozo.

V obdobju cvetenja lipe in kostanja je v čebeljih družinah na vrhuncu tudi gradilni nagon. To mora čebelar do dobra izrabiti za obnovo satja, saj s tem v družini zmanjšuje rojilni nagon. Ob ugodni čebelji paši lahko dodamo eno do dve prazni nizki nakladi z zgrajenim satjem ali še bolje izmenično s satnicami, in to tik nad gnezdo družine oz. nad zalego. Sicer pa bi naj imela čebelja družina za nemoten razvoj in skladiščenje medu v obdobju razvoja v plodišču vedno na voljo tretjino praznega satja.

Povečamo tudi zračenje panja, tako da poleg glavne žrela na podnici odpremo vsa okrogla žrela. Pri novjših konstrukcijah podnic s stalno vgrajeno prezračevalno mrežo izvlečemo premakljivo dno podnice in s tem kolikor mogoče povečamo prezračevanje panja. To zlasti velja za prevoze čebeljih družin na druge paše, prepeljati pa jih moramo med hladnejšim obdobjem dneva, to je ponoči ali v zgodnih jutranjih urah. Pri prevozih čebel zapremo žrela in zgornjo veho, panj pa povežemo z vzvodno-zatezno sponko na posebnem pasu. Še vedno izvajamo tudi protirojilne ukrepe, kot sem jih opisal v majski številki Slovenskega čebelarja.

Za čim boljšo izrabo paše moramo čebelje družine tudi združevati. Zlasti ob dolgotrajnih gozdnih in višinskih pašah, ko se v družinah zmanjšuje obseg zaleganja matic ali pa se čebele na nekaterih manjih pašah predčasno izčrpajo, tako da družine slabijo, jih združujemo z rezervnimi družinami. Združevanje lahko opravimo, kot sem opisal v majski številki ali z naletom čebel v sosednje panje. Čebeljo družino v panju, ki zaostaja v razvoju, z naletom pridružimo sosednjima panjema, zalego pa razdelimo med preostale pridobitne panje. S tem ukrepom za nekaj tednov podaljšamo pašno zmožnost družin.

Da se izognemo ometanju čebel, lahko pri nakladnih panjih čebele iz mediščnih naklad odstranimo na dva načina:

1. Prvi način je odstranitev čebel z begalnico - najboljši sta večkanalna labirintna begalnica (kupiti jo je mogoče v tujini) in dvokanalna begalnica, ki jo je mogoče kupiti tudi pri nas. Begalnico vgradimo v vmesni pokrov iz lesonita. Pri tem odstranimo polno mediščno naklado, na njeno mesto damo drugo prazno naklado za sprejem nove medicīne, nanjo položimo vmesni pokrov z vgrajeno begalnico, na ta pokrov pa polno mediščno naklado s čebalami, ki smo ji prej z zamaškom zaprli okroglo žrelo. Čebele se bodo počutile osirotele in bodo po kanalih begalnice zapustile mediščno naklado ter se pridružile družini z matico.

2. Drugi način je odstranitev čebel z repelenti, to je dišavnimi snovmi, ki odvrčajo čebele, jih preganjajo iz svoje bližine - najbolj znani snovi za ta namen sta klinčkovno olje in benzaldehid - grenko mandljevo olje. Oboje je mogoče kupiti v lekarnah. Benzaldehid odžene čebele v nakladi do 17 cm globoko, deluje pa pri temperaturi okoli 20 °C. Nizka naklada se je tudi pri uporabi repelentov izkazala kot učinkovita, postopek je hitro izvedljiv, zanesljivost delovanja pa precejšnja. Prednost pa seveda dajemo begalnicam, zlasti labirintnim 8-kanalnim, ki naklade izpraznijo v štirih urah ali čez noč, če jih namestimo na večer. Repelent benzaldehid deluje 8 do 10 minut, odvisno od zunanje temperature, časa in kota sončnega obsevanja plošče, pod katero je tkanina, na katero nakapamo 15-20 kapljic aktivne snovi. Pri večjih čebelarstvih uporabljajo zaradi nemotenega poteka dela približno pet takšnih plošč in jih izmenično nameščajo na panje. Po približno 10 minutah ali po preverjenem učinku odvzemajo naklade in jih prepeljejo v centralno točilnico medu. Uporabo repelentov nekateri odsvetujejo, češ da se med lahko navzame tujega vonja. Po podatkih o nevarnih snoveh je benzaldehid vnetljiva snov, ki na zraku tudi kristalizira in je celo samovnetljiva, zato moramo biti pri uporabi te snovi skrajno previdni, predvsem pa plošč s tkanino ne smemo skladiščiti v zaprtih prostorih in v okolju, v katerem lahko izhruhne požar.

Točimo takrat, kadar je pokritega vsaj tretjina ali polovica medu, če pa ugotovimo, da še ni in da paša traja, vrinemo pod mediščno naklado medklado s praznim satjem ali izmenično sat in satnico. V zgornji nakladi bo med zorel naprej, v medklado tik nad zalego pa bodo čebele nosile medicīno in jo zorele v med. Če je paša na mani in lahko pričakujemo kristalizacijo medu, moramo točiti še ne pokrit gost med. Tudi pri tem se bo pokazala prednost nizke naklade, saj bo v njej tudi ob kratkotrajni in manj izdatni paši polno medu. Naj še dodam, da se nizke naklade hitreje napolnijo z medom, zato jih lahko hitreje iztočimo in pripravimo za nove donose medu. Naklade tudi hitreje zamenjamo in zaradi tega jih

potrebujemo razmeroma manj. Posebej bi opozoril na točenje medu in delo z Menleyevim satom neposredno ob točenju. Ker sat ni zažičen z žico, mora biti satje naslonjeno na mrežo koša v točilu. Najprej približno do polovice iztočimo prvo stran, potem pa satnike obrnemo in to stran iztočimo do konca, nato jih spet obrnemo in do konca iztočimo še drugo stran. S tem prepričimo lomljenje satja.

Če pa med kristalizira že v satju in slabo izteka, moramo satje obračati večkrat, da se ne lomi. Če med kristalizira že v celicah in ga ni mogoče iztočiti, ker se je spremenil v strd, ga po izkušnjah najlaže utekočinimo tako, da ga poškrbimo s čisto vodo, najenostavneje z omelcem za ometanje čebel, ki ga namakamo v vedro s čisto pitno vodo, potem pa take sate vrnemo nazaj v panj, da ga čebele znova prenašajo in ostane do naslednjega točenja tekoč.

Junij je tudi čas za menjavo matice v čebeljih družinah. Ker čebelje družine zdaj kar razganja od živalnosti, lahko matice iz odbranih družin, ki svoje dobre lastnosti prenašajo na potomstvo, vzredimo tudi sami. Na vrhu panja naredimo narejenca z zrelim

matičnikom ali neoprašeno matico, ki smo jo dali v matičnico, izdelano z medeno-sladkornim testom, ki ga čebele pojedjo in s tem rešijo oz. osvobodijo matico, da se naseli v družini in začne zalegati. Narejenca z vmesnim pokrovom ločimo od prvotne družine. Ko se mlada matica oprashi in že nekaj časa zalega, da lahko ocenimo njeno kakovost, jo zamenjamo s staro matico, tako da ta zalega v narejencu, mlado pa prestavimo v pridobitno družino. S tem za določen čas ohranimo obe družini. Lahko pa obe družini, to je narejenca in pridobitno družino, združimo prek časopisnega papirja, ki ga na nekaj mestih preluknjamo s svinčnikom, tako da si čebele potem same izberejo eno izmed obeh matic. V osmih primerih od desetih izberejo mlajšo matico.

Ob koncu kostanjeve paše, če v okolju še ni drugih paš ali če čebel ne selimo na dolgotrajnejše višinske čebelje paše, to je na več kot 1000 m nadmorske višine, naše družine pa so močne, si ustvarimo rezervne družine ali narejence, ki se bodo po zgoraj opisanem postopku do zazimitev lepo razvile.

VETERINARSKI NASVETI ZA JUNIJ

dr. vet. med. Anita VRANIČAR

Naša čebela doseže vrhunec razvoja prav junija. V tem mesecu je bera paše najizdatnejša (akacija, smreka, kostanj, lipa ...), zato čebele množično prevažajo na pašo. Čebelarji prevažalci morajo imeti urejeno vso zdravstveno dokumentacijo za prevoz čebel. Na najbližji veterinarski postaji si morajo priskrbeti zdravstveno spričevalo, ki ga izda veterinar na podlagi laboratorijskega izvida pregleda čebeljih mrtvic (nosema in pršica) in zapisnika o zdravstvenem pregledu čebeljih družin, ki ga opravi veterinar območne enote Veterinarskega zavoda Slovenije. Opozorim naj, da je mandatna kazen 20.000 SIT, veterinarski inšpektor pa jo lahko izterja na kraju samem od vsakogar, ki za čebele nima predpisanega zdravstvenega spričevala (Ur. l. RS - Zakon o veterinarstvu, 142. člen). Na urejeno zdravstveno dokumentacijo morajo biti pozorni tudi poverjeniki za pasišča.

Čebelarstvom, v katerih je bila ugotovljena nose mavost ali huda gniloba čebelje zalege, priporočamo, da matic ne vzgajajo sami, ampak naj jih raje kupijo pri registriranih vzrejevalcih.

Junija nadaljujemo zatiranje varoe z apitehničnimi metodami. Najmanj v petino čebeljih panjev vstavimo podnične vložke, namazane z vazelinom in zavrovane z mrežo. Vsakih deset dni štejemo odpadle varoe in ugotavljamo stopnjo okužbe. Za sprejemljivo štejemo manj kot tri odpadle varoe na dan. V nasprotnem primeru takoj uporabimo eno izmed alternativnih metod zatiranja (priporočamo mravljinčno kislino). Na vsakih dvanajst do štirinajst dni izrezujemo trotovino iz gradilnega sata. Sok trotovi-

ne je bogat z beljakovinami, zato ga ne zavrzimo. Shranimo ga za hrano čebelarom. Trotovisko zalego zmeljemo v strojčku za mletje mesa, v maso pa vmešamo sladkor v prahu (razmerje 1:2). Zmes hranimo pri temperaturi 0-5 °C do dva meseca. (Recept za uporabo soka je v novi knjigi prof. dr. Riharja "Varoza čebel", na strani 44.)

Če ogrebemo roj neznanega izvora, ga shranimo v zabojček z mrežo in ga za 72 ur postavimo v temen in hladen prostor, da čebele porabijo ves med, ki so ga v medenih mešičkih prinesle s seboj, šele nato pa ga pretresemo v razkužen panj na satnice. S tem ukrepom se bomo izognili morebitnemu vnosu hude gnilobe čebelje zalege v čebeljak. Roje lahko tudi zadimimo s hemovarjem in jih tako uspešno očistimo varoj.

BOLEZNI ČEBEL

Okamnena zalega

Okamnena zalega je razmeroma redka kužna bolezen čebelje zalege in odraslih čebel. Povzročajo jo plesen iz rodu *Aspergillus*, najpogosteje vrsta *A. flavus*. Je edina doslej znana čebelja bolezen, za katero lahko zbolijo tudi človek - torej je zoonoza (Ur. l. RS, št. 34 - 29.06.1996 - Pravilnik o razvrstitvi živalskih kužnih boleznih, določitev načina in postopka obveščanja ter določitev laboratorijskih testov in metod).

Čebele in zalega se okužijo z uživanjem hrane, v

kateri so trosi glivice, ali prek kože. Po vsej verjetnosti je pogoj za izbruh boleznih bogata paša s cvetnim prahom. Za razvoj bolezni je posebej ugodno, če je v panju veliko vlage. Glivice se hitro množijo v prebavilih ter mišicah okuženih čebel in zalege. Izločajo termostabilne strupe, ki delujejo na mišice in živčni sistem. Obolele ličinke so lahko pokrite ali nepokrite. Odmrle ličinke mlahave ležijo na dnu celice, pokrite z micelijem. V primerjavi s **poapnelo zalego** so mumije trdno pritrjene na celice in jih je težko odstraniti. Na začetku so bele barve in puhaste, pozneje pa zeleno rumene in trde kot kamen - od tod tudi ime boleznih - okamnena zalega.

Obolele čebele so oslabele, nemirne, hodijo široko z visoko dvignjenimi nogami, zaradi delovanja strupa izgubijo tudi ravnotežje. Pred odmrtnjem čebele zapuščajo panj, zato čebelar bolezen težko opazi.

Nekaj ur po odmrtnju obolela čebela popolnoma otrdi.

V začetku boleznih je okamneno zalego težko ločiti od poapnele zalege. Odmrle ličinke so trdno pritrjene na celično steno. Sprva so bele, pozneje pa postanejo rumene, rjavkaste ali zelene - odvisno od vrste glivice, ki je povzročila bolezen.

O sumu na bolezen je treba obvezno obvestiti veterinarsko službo območne enote Veterinarskega zavoda Slovenije. Veterinar odvzame kos satja s spremenjeno čebeljo zalego, spremenjene odrasle čebele in mrtvice. Na podlagi laboratorijskih preiskav postavi diagnozo strokovni delavec Veterinarskega zavoda Slovenije ter predpiše ustrezne ukrepe.

Plesni iz rodu *Aspergillus* so nevarne tudi za ljudi. Povzročajo vnetje v dihalih. Pri delu z bolnimi čebeljami družinami moramo imeti na rokah rokavice, na ustih in nosu pa masko.

Bolezni čebel

STANJE KUŽNIH BOLEZNI ČEBEL V SLOVENIJI – 14. MAJ 1999

Huda gniloba čebelje zalege

Občina	Kraj	Datum ugotovitve		Zapora
		prve	zadnje	
PREKMURSKA REGIJA				
Ljutomer	Podgradje, Križevci, Veščica, Gibina, Razkrižje, Pristava	25.06.1998	07.09.1998	ukinjena
Črenšovci	Dol.Bistrica, Sred. Bistrica, G.Bistrica,	25.08.1998	30.09.1998	še traja
Tumišče	Žižki, Trnje, Turnišče	02.03.1999	23.04.1999	še traja
PRIMORSKA REGIJA				
Brda	Golo Brdo, Breg, Senik	21.10.1998	21.10.1998	ukinjena 07.05.99
Brda	Snežeče, Neblo, Brdice, Hruševlje, Gradno, Višnjevnik, Kozana, Dmrovk, Dobrovo, Fojana, Vedrijan, Krasno, Imenje, Barbana, Plešivo, Šmartno, Biljana, Medana	27.05.1997	30.06.1998	ukinjena 14.03.99
Miren-	Nova Vas, Opatje Selo	15.05.1998	28.05.1998	ukinjena
Kostanjevica Nova Gorica	Branik	22.95.1998	01.06.1998	ukinjena
14.03.99				07.05.99
Nova Gorica	Nova Gorica, Solkan, Kromberk, Pristava, Rožna dolina	12.06.1998	02.09.1998	ukinjena 05.05.99
Nova Gorica	Banjšice	24.09.1998	02.10.1998	še traja
Postojna	Postojna, Mali in Veliki Otok, Zalog, Ravbarkomanda	25.04.1997	02.04.1999	še traja
Bovec	Bovec z okolico polmera 3 km	02.06.1998	02.06.1998	ukinjena
Kobarid	Kamno z okolico polmera 3 km	11.08.1998	12.08.1998	ukinjena
Pivka	Hrastje, Kal, Neverke, Nova in Stara Sušica, D. Košana,			

	Nadanje Selo, Mala in Velika Pristava, Šmihel	18.09.1996	22.05.1998	še ni odločbe
Pivka	Jurišče	22.09.1997	25.05.1998	še traja
Pivka	Narin, Nadanje Selo, Mala in Velika Pristava,			
	Šmihel, Ravne	25.08.1998	25.08.1998	še ni odločbe
Izola	Šared		06.04.1999	še traja
Koper	Sočerga, Poljane pri Pučah		06.04.1999	še traja
Hrpelje-Kozina	Markovščina, Povžane, Hotična		22.09.1998	še traja
Ilirska Bistrica	Ilirska Bistrica, Zarečje, Zarečica		10.09.1998	še traja

MARIBORSKA in KOROŠKA REGIJA

Slovenska Bistrica	Slovenska Bistrica	15.05.1998	15.05.1998	še traja
Ravne na Koroškem	Podkraj	02.06.1998	02.06.1998	ukinjena
Slovenj Gradec	Sele, Šmartno pri Slovenj Gradcu	03.06.1998	09.09.1998	še traja
Ormož	Puštinici, Pušenci	12.06.1998	12.06.1998	še traja
Mežica	Holmec, Razgor	10.09.1998	10.09.1998	še traja
Rače	Rače		april 1999	še traja
Slivnica-Hoče	Radizelj		april 1999	še traja
Maribor	Bresternica		april 1999	še traja

CELJSKA REGIJA

Celje	Lava	22.06.1998	22.06.1998	ukinjena
Podčetrtek	Podčetrtek, Roginska Gorca, Imenska Gorca	13.01.1998	28.08.1998	še traja
Rogaška Slatina	Topole	11.05.1998	11.05.1998	ukinjena
Velenje	Arnače, Podkraj, Laze, Podgorje	22.05.1998	22.05.1998	še traja
Radeče	Jagnjenica	18.05.1998	18.05.1998	še traja
Žalec	Gomilsko, Pondor, Tabor, Miklavž	18.05.1998	18.05.1998	še traja
Šmarje pri Jelšah	Belo pri Šmarju	02.06.1998	02.06.1998	ukinjena

DOLENJSKO-POSAVSKA REGIJA

Novo Mesto	Šmarješke Toplice z okolico		25.03.1999	še traja
------------	-----------------------------	--	------------	----------

LJUBLJANSKA REGIJA

Škofljica	Vrh nad Želimljami	23.07.1998	23.07.1998	še traja
Kočevje	Krajča	06.08.1998	06.08.1998	ukinjena
Ljubljana	Lavrica, Črnuče	12.08.1998	21.09.1998	še traja
Loška Dolina	Dane, Stari trg, Bloška Polica	14.08.1998	07.09.1998	še traja
Litija	Jesenje	03.08.1998	03.08.1998	ukinjena
Horjul	Samotorica	22.09.1998	22.09.1998	ukinjena
Logatec	Logatec	25.09.1998	25.09.1998	ukinjena
Ljubljana	Sneberje	28.09.1998	28.09.1998	še traja
Ljubljana	Zadobrova	14.04.1999	14.04.1999	še traja
Ljubljana	Rudnik	18.03.1999	18.03.1999	še traja
Kostel	Colnarji	02.07.1998	02.07.1998	ukinjena
Vrhnika	Verd	03.10.1998	03.10.1998	še traja

GORENJSKA REGIJA

Preddvor	Oliševk	15.07.1998	15.07.1998	ukinjena
----------	---------	------------	------------	----------

Oddelek za zdravstveno varstvo čebel
pri VETERINARSKEM ZAVODU SLOVENIJE

ČEBELARSKI NASVETI NA PRVEM PROGRAMU RADIA SLOVENIJA

V oddaji Kmetijski nasveti boste junija lahko poslušali v torek 8. junija, Jožeta Klančarja o prevozu čebel, čez štirinajst dni to je 22. junija pa o pripravah na točenje medu.

Ivanka Polanec

OBVESTILO - ČZS IMA NOVE TELEFONSKE ŠTEVILKE

Vse čebelarje obveščamo, da imamo na Čebelarški zvezi Slovenije nove telefonske številke; tajništvo **061 – 121 79 40** in uredništvo **061 – 121 79 44**.

Večkanalni računalniško krmiljeni odzivnik za paše in ostala obvestila pokličete na telefonsko številko **061 – 126 50 55**.

Številka faksa **061 12 61 335**, in naslov elektronske pošte cebelarska.zveza.slo@siol.net pa sta ostala nespremenjena.

ČZS

Izkušnje naših čebelarjev

KRMLJENJE ČEBEL V NAKLADNIH LR PANJIH

dipl. inž. Slavko Petrič

Iz mojega članka "Primerjava gospodarnosti čebelarjenja pri nekaterih panjskih sistemih", objavljene ga v 2. številki letošnjega Slovenskega čebelarja, je razvidno, da je donos medu v nakladnih LR panjih pri enakih pašnih razmerah občutno večji kot v primerjalnih AŽ panjih. Nakladni LR panji imajo približno za polovico večjo prostornino, približno za polovico večjo površino satovja, ob polni razvitosti družin približno za polovico več čebel in približno za 100 odstotkov večji donos medu kot primerjalni AŽ panji.

Pred nekaj desetletji si je na pobudo dr. Jožeta Riharja precej čebelarjev priskrbelo po nekaj nakladnih LR panjev in začelo z njimi čebelariti. Akcija ni bila uspešna, ker pri več čebelarjih ni bilo vidnih rezultatov in so čebelarjenje s tem panjskim sistemom opustili. Mislim, da je bil poglavitni vzrok neuspeha v tem, da čebelarjem do prve glavne paše ni uspelo napolniti vseh treh oddelkov nakladnih LR panjev s čebelami. Da bi to dosegli, je treba zelo zgodaj spomladati začeti spomladansko krmljenje čebel. Ves čas zaleganja matice mora biti v panju najmanj 4 kg hrane. Večja prostornina panja in več satovja kot v primerjalnem AŽ panju še ni razlog, da se bo panj kar sam od sebe napolnil s čebelami. Potreben je povečan dotok energije v panj v obliki sladkorja in obnožine. Ker bo ob polni naravni razvitosti čebelje družine v nakladnem LR panju za polovico več čebel kot v AŽ panju, bomo za doseg tega številskega razmerja porabili približno za polovico več sladkorja kot v AŽ panju.

Koliko sladkorja porabimo za krmljenje čebel na panj v enem letu, je težko reči, ker je to odvisno od medenja zunaj glavnih paš. Pred nekaj leti je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano sofinanciralo 10 kg sladkorja na panj, pozneje celo 12 kg sladkorja na panj. Če upoštevamo, da porabi AŽ panj za krmljenje na leto povprečno po 12 kg sladkorja, potem porabi nakladni LR panj na leto povprečno za

polovico več, to je 18 kg sladkorja na panj.

Pri prehodu iz AŽ panjskega sistema v nakladni LR panjski sistem veliko čebelarjev po načelu inertnosti porabi enako količino sladkorja za krmljenje, kot so ga porabili pri AŽ panjih, to pa je razlog za katastrofo in neuspeh. Zlasti čebelarji začetniki so glede porabe sladkorja zelo stiskaški in za vsakih 10 dag preiščlujejo, ali bi ga dali v panj ali ne.

Odgovorni ljudje pri Čebelarški zvezi Slovenije bi morali ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano predlagati, naj spremeni pravila sofinanciranja sladkorja za krmljenje čebel, tako da bomo čebelarji z nakladnimi LR panji postali enakovredni čebelarjem z AŽ panji. Kajti splošna cilja čebelarstva sta, da s čim manj porabljenega časa in čim ceneje pridobi čim več čebeljih pridelkov ter da je opravevanje rastlin čim uspešnejše.

Drugi razlog za neuspešen začetek čebelarjenja v nakladnih LR panjih pa je po mojem v nepoznavanju opravil pri tem panju in pomanjkanju potrebne strokovne literature. Ker je bilo slovenske strokovne literature za čebelarjenje z nakladnimi LR panji zelo malo, smo jo začeli kupovati na Hrvaškem, saj tam čebelarji z nakladnimi LR panji in imajo s tem panjskim sistemom veliko izkušenj.

Kolegi čebelarji me prosijo, naj jim na kratko povem, kako čebelariti z nakladnimi LR panji, da bodo lahko znova naselili odložene nakladne LR panje. Na kratko jim ne morem pojasniti vsega dela s temi panji, kljub temu pa naj preberejo dve kratki navodili:

1. V veterini velja rek, da "krava molze pri gobcu", smiselno pa ga je treba uporabiti tudi pri čebelarjenju z velikoprostorninskimi panji. Tega reka sva se med pogovorom spomnila s kolegom čebelarjem Ladom Šušteršičem iz Medvod, ki prav tako čebelarji z velikoprostorninskimi panji.

2. Priskrbeti si moramo čim več strokovne literature o delu z nakladnimi LR panji in jo preučiti.

VABILO NA STROKOVNO SREČANJE O ČEBELARJENJU V KIRARJEVEM PANJU IN UPORABI MRAVLJINČNE KISLINE

Čebelar in predsednik Kluba velečebelarja Franca Kirarja, g. Zoran Zidarič, vabi čebelarke in čebelarje na strokovno srečanje v njegovem učnem čebelnjaku za Kirarjev panjski sistem v Smolniku pri Rušah (800 metrov od avtobusne postaje v Smolniku proti Falski pečini, desno ob Dravi). Srečanje bo v nedeljo, 20. junija 1999, ob 13. uri. Na srečanju bo g. Zidarič predstavil Kirarjev panj in način čebelarjenja v njem ter postopek zatiranja varoze z mravljino kislino.

Organizatorja srečanja sta ČD Ruše in Izobraževalni klub pri ČZ Maribor

OPRAŠEVANJE RASTLIN IN ZASTRUPITVE ČEBEL S KEMIČNIMI SREDSTVI

Ivan Bračko

Spomladi, ko v naravi cveti večina rastlin, so čebele, ki preživijo zimo v večjih kolonijah, edine resne opraevalke žužkocvetnih rastlin, predvsem zato, ker jih je v naravi dovolj. Strokovnjaki menijo, da opraešijo kar 80 odstotkov vseh kulturnih žužkocvetnih rastlin.

Čebele samotarke, čmrliji in druge podobne žuželke, ki poleg čebel prav tako opraešujejo žužkocvetne rastline, so v manjšini, ker zimo preživijo le maloštevilne oplojene samice v stanju anabioze, to je v stanju otrplosti. Oživi jih topla pomlad. Na cvetočih rastlinah čebele nabirajo nektar in cvetni prah v tistih urah dneva, ko termometer v senci kaže najmanj 12 °C do 13 °C. Izkušnje kažejo, da čebele na pomlad ne tvegajo preveč s svojim letom v okolico svojega bivališča. Med prvimi spomladanskimi izleti v okolico panja se čebele od njega oddaljijo le približno 50 do največ 100 metrov;

Ob lepem in sončnem vremenu odletijo čebele približno 200 metrov stran od panja, ob izjemno lepem in toplim vremenu pa približno do 300 metrov. To je treba vedeti zato, da bomo tako čebelarji kot sadjarji pravilno namestili čebelje družine po nasadih kulturnih rastlin, saj bodo čebele le na ta način zadovoljivo opraešile žužkocvetne rastline, še posebej ob poslabšanju in ohladitvi vremena, kadar čebele v opoldanskih urah letijo le nekaj deset metrov od svojega panja. Če pa nastopi izjemno toplo, sončno in brezveterno vreme s temperaturo okoli 20 °C v senci, čebele tudi spomladi lahko odletijo več kilometrov daleč od svojih panjev, zlasti iz močnih čebeljih družin.

Ob opisanih načinih vedenja pašnih čebel spom-

ladi v naravi, zlasti v nasadih žužkocvetnih rastlin, se lahko zgodijo tudi neljubi dogodki, ki nam povzročijo veliko škodo. V mislih imam zastrupitev čebel, ki opraešujejo rastline. Temu so izpostavljene zlasti pašne čebele iz zelo živalnih, to je močnih čebeljih družin, ki iz svojih panjev letijo najdlje na pašo in prinesejo tudi trikrat več obnožine in medicīne kot čebelje družine iz slabših družin, ki v tem obdobju skrbijo za svojo zalego predvsem iz zalog krme v panju. Čebelarji in okoliški sadjarji ter pridelovalci žužkocvetnih rastlin bi morali biti v rednih medsebojnih stikih ter vedeti, kaj in kdaj namerava kdo ukrepati, zlasti pri varstvu rastlin s pripravki, ki so za čebele nevarni.

Rabo pripravkov, ki so za čebele nevarni, priporočamo, če je le mogoče, v tistem času dneva, ko čebele prenehajo izletavati na pašo, to je proti večeru, tako da čez noč mine nevarnost za čebele. V sadovnjakih naj ne bi bilo cvetoče podrasti, prav tako pa tudi ne bi smeli škropiti ali prašiti žužkocvetnih rastlin v cvet. V ozkih dolinah, kot je Dravska med Falo in Mariborom, kjer vedno pihajo dolinski vetrovi, včasih povsem neznaatni, je praksa pokazala, da je veter molekularizirano ali "atomizirano" škropivo iz megilnikov zanesel tudi nekaj sto metrov daleč na okoliško cvetočo gozdno rast, zato so se čebele na njej zastrupile.

Predvsem pa se morajo vsi uporabniki pripravkov za varstvo rastlin, nevarnih za čebele, držati veljavnih zakonskih predpisov s tega področja in tudi pravil stroke ter upoštevati navodila, zapisana na embalaži sredstva za varstvo rastlin, če je to za čebele nevarno.

ZA LJUBITELJSKE ČEBELARJE KAKO ČEBELARIM S ČEBELJO DRUŽINO V DUPLJU

MARJAN DEBELAK

Želja ljubitelja čebel - to pa smo skoraj vsi slovenski čebelarji - je imeti vsaj eno čebeljo družino v njenem prvotnem domovanju. Takšna družina živi v panju z nepremičnim satjem, kot si ga sama uredi. Od take družine praviloma ne pričakujemo drugih koristi kot zadovoljstvo, da jo lahko opazujemo med izletavanjem. Za nas pa je tudi nekakšna simbolična oddolžitev vsem drugim čebeljim družinam, ki smo jih brez pomislekov vpregli v naše gospodarjenje.

Naravno domovanje za tako čebeljo družino najlaže uredimo kar v kranjiču, ki smo ga ohranili iz čebelarške zapuščine naših staršev ali iz naše mladosti. Nekoliko bolj zahtevno je narediti naraven panj iz votlega ali umetno izvotlenega debela. Največ truda in sredstev pa za ta namen radi žrtvujemo za umetelno

izrezljano in izvotleno leseno soho znamenitega moža ali strašnega medveda.

Ko pripravimo tak panj za izbrano čebeljo družino, mu poiščemo primerno mesto ob čebelnjaku, na njem ali v njem. Kranjič lahko namestimo v čebelnjak na vrhu ali ob strani skladanice. Sam sem mu našel prostor kar na zunanji stranski steni čebelnjaka. Izvotleno drevesno deblo ali izrezljano soho seveda postavi mo na reprezentančno mesto ob čebelnjaku, ki je zavarovano pred dežjem.

Ureditev notranjosti panja prepustimo čebelam samim. Čebelar naj na zunanji strani zagotovi:

- da bodo čebele v panju dobro zavarovane pred vročino in mrazom;
- da jih bo po potrebi mogoče krmiti;

- da bo po potrebi mogoče vstaviti v panj kako zdravilo, matičnico, kontrolni satič z odkrito zalogo (jajčeci) in podobno;
- da bo mogoče pred žrelo namestiti lesico, ki preprečuje pobege rojev.

V tako pripravljen panj vsadimo naravni ali umetno narejen roj.

Šele zdaj smo pri vprašanju iz naslova, kako naj skrbimo za tako družino. Da to ni tako preprosto, kažejo izkušnje čebelarjev, ki so izvotlena debela priredili tako, da vanje lahko vstavijo manjši panj s premičnim satjem. Čebele samo na videz izletavajo iz naravnega bivališča, v resnici pa živijo tako kot vse druge družine pod strogo kontrolo čebelarja.

Problem je namreč v tem, da čebelje družine v duplu ni mogoče krotiti pred rojvostjo. Če je bil v rojilnem obdobju čebelar lahko vsak dan pri čebelah, je še za silo šlo, ker roji morebiti niso ušli. Vemo pa, da je družina po nekontroliranem rojenju zelo oslABLJENA in skoraj ni primerna za prezimovanje. Zato so čebelarji take panje doslej zvečine vsako leto ali vsakih nekaj let na novo naseljevali. V panjih, vloženi v dupla, pa so rojenje preprečevali s premičnim satjem.

In kako sem sam rešil ta problem pri mojih čebelah v "duplu"? Kot sem že pisal v drugih člankih, prileti k mojemu čebelnjaku skoraj vsako leto kak tuj pobegli roj in se naseli v prav za to nastavljen panj. Tako se je pred leti neki roj naselil v pokonci obrnjen, na zunanjo stranico čebelnjaka pritrjen kranjič. Sklenil sem, da naj v tem panju in na tem mestu prišlek kar stalno domuje, ne da bi jaz posegal v njegovo notranjo ureditev, čeprav sprva rojev-prišlekov nisem nameraval za stalno ohraniti na kraju, kjer sem jih ulovil. Ko pa sem se za to vendarte odločil, sem moral panj nekoliko izpopolniti. Ob straneh sem ga obdal s stiroporjem in strešno lepenko. V stranico sem zvrtil manjšo luknjo in prek nje obesil pitalno koritce s pokrovom. Pred žrelo pa sem namestil lesico.

Čebelarjenje s čebelami v "duplu"

- Skrb za zadostno in zdravo zimsko hrano

Glede na pašne razmere v prejšnji sezoni ocenim, koliko medu je nabrala družina. Ne glede na zaloge medu ji dodam približno tri kilograme sladkorja. Če so medene zaloge majhne, jim seveda dodam več.

Pred čebelnjake pri nas že od nekdaj radi postavljamo simbolne pastirje ali čuvaje naših čebel. Predstavljajo osebe povezane z našo zgodovino in naravo. Tako vidimo po nekod vojake, vse več pa je upodobljenih ljudskih posebnosti in tudi kak sladkosnedi medved. Na sliki sedi ob čebelnjaku Martin Kačur, delo kiparja Tavčarja. Večina takih kipov je izvotlenih in naseljenih s čebelami.

Lesenega velikana s čebeljo družino v trebuhu sta si omislila za okras pred svojim čebelnjakom zakonca Milka in Janez Rakovec iz Bašlja pri Predvoru. Obe fotografiji: M. Debelak

Količino medenih zalog lahko nadziram tudi s kovinsko paličico, ki jo vbadam skozi satje prek luknjic v panjski stranici. Če je paličica suha, to pomeni, da od spodaj navzgor, vsaj do tiste višine, ni medu.

- Skrb za zdravje

Varoo sem doslej uspešno preganjal s tem, da sem dvakrat na leto v pokrito preddverje lesice, tik pred panjsko žrelo vstavil s fluvalinatom premazane trakove gume. Tako je pred vhodnimi vrati nekakšen »sanitarni« predpražnik, ki ga mora prečkati vsaka vstopajoča čebela.

- Obvladovanje rojenja

Ko čebelja družina spomladi podseda pod satjem in se začnejo čebele nabirati tudi pred žrelom, je skrajni čas, da spustim do takrat dvignjeno zapornico na lesici. To pomeni, da morajo čebele delavke odsej prehajati skozi matično rešetko, matice in troti pa ne morejo iz panja.

Če družina roji, noben roj ne pobeogne, ker so brez matic. Praviloma se vsi brezmatični roji vrmejo samodejno. Kot sem že opisoval, pa se včasih zgodi nekaj povsem nepričakovanega in novega v čebelarski teoriji in praksi. Nekateri vnovični poskusi izrojitve se končajo z obsedelim rojem. To je nov

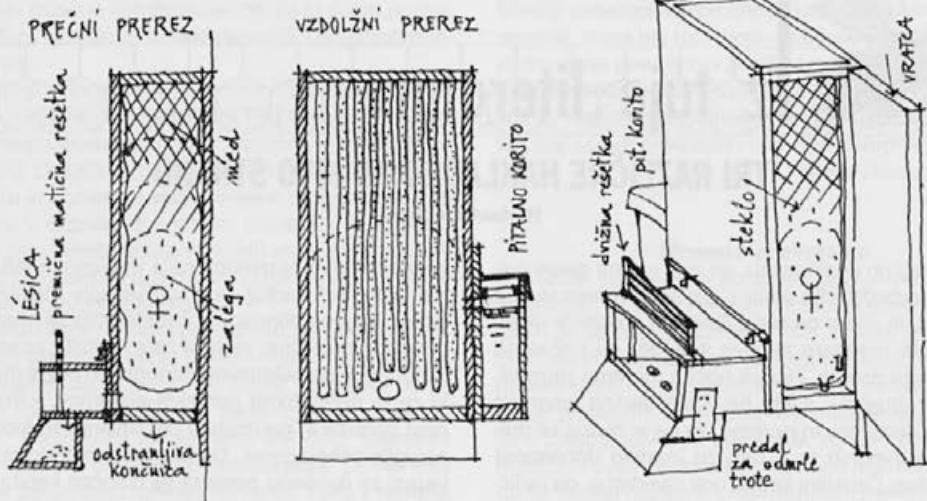
izraz za roj brez matice, ki se ne vrne več in obsedi na drevesu, na katerega se je vsedel. Tam roj čaka, dokler ga čebelar ne pobere. Tak roj brez matice proti pričakovanju gradi satje, vendar proti vsem navadam pravih rojev, povečini s trotovkami celicami. Kar nekaj snovi za razmišljanje teoretikov! Čebelarji - praktiki pa imamo iz teh dognanj že lahko koristi.

Z uporabo lesice je čebelarju v najbolj kritičnem roji-

lnem obdobju zelo olajšano čebelarjenje. V skrajnem primeru je lahko čebelar celotno rojilno obdobje odsoten, čebele pa brez vsake škode prepusti same sebi.

Ko se čebelar vrne k čebelam, pogleda v predal lesice, v katerem so se nabrali med njegovo odsotnostjo odmrli troti in morebiti tudi matice, če je družina rojila. Če v predalu ni matic, je v panju še stara matiča. V vsakem primeru pa tedaj, če je rojenje končano, odstranimo zapornico - matično rešetko - in omogočimo čebelam delavkam, trotom in morebitni mladi matiči neoviran in prost izhod.

Če pa nas presenetijo obsedeli brezmatični roj, tudi

ni nič hudega. Ko se nam zljubi, ga ogrebemo in čebele koristno uporabimo. Najbolje je, če čebele iz obsedelega roja, ki je že dalj časa visel na veji, odnesemo v kak bolj oddaljen čebelnjak, saj so se že preveč vletele na drevo in bi se tja vračale.

- Kontrola matice

Če se hočemo prepričati, da ima družina matico, v duplo čez približno dva tedna po odprtju lesice vstavimo kos sata s povsem mlado zalego. Če na tem saticu čebele ne potegnejo zasilnih matičnikov, to pomeni, da ima družina matico. Če pa matičniki so, je to znamenje, da se je matica izgubila na prahi. Čebelar jih lahko pusti, da si čebele vzredijo zasilno matico, ki je pogosto prav dobra. Lahko jih tudi odstrani in družini previdno doda že spraseno matico ali goden matičnik. Doslej se mi še ni zgodilo, da bi bila družina zaradi lesice brez matice. Toda dobro je vedeti, kako ukrepamo v najslabšem primeru.

- Zaželeni naravni roji

V sezoni 1998 sem se namenil, da bom, če bo prilika, odzvel "duplu" roj čebel z matico. Ko je bila družina v "duplu" sredi rojilne krize, sem imel po naključju tudi sam dovolj časa za čebelarje zadeve pri čebelnjaku. Že jutraj, ko se je obetal sončen dan, sem dvignil zapornico v lesici. Nato sem nekoliko počakal, prisluškoval in oprezal.

Ko je prišla prava ura za roje, se je skozi odprto lesico na plano res vsul plaz čebel. Nisem zamudil tega prizora in dogodka, ki je tudi za čebelarja posebno zmagoslavje in zadoščenje. Tako kot stari čebelarji s kranjci sem tudi sam doživljal radost zaželenega roja.

Šumeč in dehteč oblak čebel je zaokrožil ob čebelnjaku in kmalu poniknil v krošnji najbližje jablane.

Med čakanjem na roj, sem pripravil vse, kar potrebujemo za ogrebanje in namestitve nove družine. Panj, zažičene satnice, ogrebalni panj, lestev, vrh, zajemalko in majhen vodni razpršilec. Z ogrebanjem ni bilo težav. Z mrežnim pokrovom zaprt ogrebalni panj sem nesel v zatemnjeno klet. Proti večeru sem roj stresel na si-

palnik in čebele so se hitro naselile v novi dom.

To je zgodba o mojem prvem zaželenem roju po več letih, odkar sem opustil čebelarjenje s kranjci. Sicer pa so bile tedaj z roji velike sitnosti, ker nas ni bilo vedno doma.

Sodobna čebelarstva žal zdaj poznajo le še umetno narejene roje in nezaželene naravne roje. Za sodobnega čebelarja je največkrat naravni roj poraz njegovih prizadevanj za preprečitev rojenja. Roji so v takih primerih dokazane napake, ki jih je čebelar storil, ker je pač nekaj spregledal ali nečesa ni postoril.

Tako smo končali pregled opravil, ki nas čakajo pri čebelarjenju s čebelami v "duplih". Verjetno soglašate, da dela res ni veliko, zato pa je toliko večje naše notrhanje zadovoljstvo.

Sam imam s čebelami v mojem kranjičarskem duplu poleg povedanega še neke druge namene.

- Čebele v duplu naj bi mi pokazale, kako se počutijo in kaj počnejo na vedno starejšem satju. Zanima me tudi, kako dolgo vzdržijo čebele na starem satju, ki ga ne mislim izrezovati.

- Čebele v duplu, iz katerega ne jemljem medu, naj bi mi tudi pokazale, kako s tako naravno hrano prebijejo zimo. Saj so tako živele in preživele ves čas, dokler ni v njihovo življenje posegel človek.

Naj bo za zdaj dovolj. Tudi vam želim veliko veselja pri delu s čebelami v duplu!

LITERATURA:

- Čebelarjeva opravila v AŽ panjih po mesecih, Marjan Debelak, Kmečki glas, Zbirka nasvetov 35, 1991.
- Majhna in najmanjša čebelarstva (Lesica), M. D., S. Č., 1992/9.
- Majhna in najmanjša čebelarstva (čebelarjenje z lesico), M. D., S. Č., 1992/10.
- Majhna in najmanjša čebelarstva (protirojilni pripomoček "lesica" je lahko tudi navadna matična rešetka v panju), M. D., S. Č., 1992/12.
- Nov način čebelarjenja, M. D., S. Č., 1994/10.
- Roji brez matic, M. D., S. Č., 1995/2.
- Z lesico bi morda laže ozivil čebelarjenje na kmetih, M. D., S. Č., 1995/3.
- Izkušnje in nove ugotovitve pri čebelarjenju z lesico, M. D., S. Č., 1995/10.

Iz tuje literature

TRI RAZLIČNE NAKLADE POD ISTO STREHO

Herbert Liebhard

Čebelarji po vsem svetu so zelo enotni glede nujnosti standardizacije panjev, saj se zavedajo velikih koristi, ki jih imajo od tega. Nemško govoreče dežele, pa tudi nekatere njihove sosesde, so nečastna izjema tega pravila. Hočeš nočeš moramo priznati, da nikjer drugod v svetu ne vlada takšna pisanost panjskih sistemov in opreme, to pa je razlog za predrago proizvodnjo in s tem za manjšo donosnost čebelarstva. Čebelarji se vse bolj zavedamo, da različni panjski sistemi povzročajo marsikatere težave, vse bolj pa tudi spoznavamo, da je treba za ureditev razmer nekaj ukreniti. Seveda nam je bolj ali manj jasno, da smo za takšne razmere čebelarji v marsičem krivi tudi sami. Kot spoznavamo zdaj, za čebelje bivališče ni nujno, da je sestavljeno iz številnih sestavnih delov, ki precej zvišajo prodajno ceno.

Kot lahko vidimo iz nemških katalogov in cenikov, so prodajne cene precej višje od prodajnih cen v državah, v katerih ni takšne pestrosti panjskih sistemov, tako da lahko organizirajo velikoserijsko, ceneno proizvodnjo. O tem sem se lahko prepiral na različnih razstavah po svetu.

TRIJE RAZLIČNI TIPI NAKLADNIH PANJEV BREZ UTOROV IN CINKANJA

Najbolj razširjene vrste nakladnih panjev v Nemčiji so Langstrothov, Dadantov in Zanderjev panj. Veliki proizvajalci panjev zadnjih nekaj let že izdelujejo vse tri vrste nakladnih panjev (LR, DB in Zander) po enotnih zunanjih merah. Te so vzete po najbolj razširjeni vrsti nakladnih panjev, t. j. po Langstrothovih panjih. Imenujejo jih modificirani modeli, saj imajo enotne širine in dolžine, različne so le višine naklad.

Dno nakladnega panja - podnica, izletna odprtina in njena zapora, zaščitnik pred mišmi, mreža za varoo, notranji pokrov, zaščitni filc, zapora in mreža za prevoze, pitalniki in zunanji pokrov panja so enotni za vse tri tipe panjev, tako da jih je mogoče uporabiti pri vseh treh vrstah nakladnih panjev. Glede na to lahko zamenjujemo naklade vseh treh tipov oziroma jih uporabimo za sestavljanje enega panja.

Eden od velikih nemških proizvajalcev nakladnih panjev je trgu ponudil modificirano naklado po Langstrothovih merah - te so enake kot Zandrove, opustil pa je »cinkanje«. Po njegovih besedah, ob sodobnih lepilih ni treba več izvajati tega zamudnega in dragega postopka. Kot je dejal, je to njegov prispevek k zmanjšanju »panjske in satniške solate«.

V nemško govorečih deželah pogosto tožijo, kako

je čebelarstvo obremenjeno s tradicijo in leti, to pa naj bi bil tudi razlog za zmanjševanje števila čebelarjev. Majhna donosnost čebelarstva za mladino ni posebno privlačna, zato ta zanj ne kaže posebnega zanimanja. po avtorjevem mnenju so poglavitni vzroki za to neenotnost panjskih sistemov, kompliciranost opreme in premajhno poznavanje sodobne tehnologije čebelarjenja. Dandanašnji morajo imeti čebelarji za donosno poslovanje določen kapital in veliko znanja. Premalo je samo prebiranje čebelarske literature in občasno poslušanje predavateljev, ki ne obvladajo sodobne tehnologije.

Kot so pisani panjski sistemi, tako niso enotni tudi pogledi predavateljev in čebelarjev na posamezna opravila in tehnologijo v celoti. Po mojem pričanju - in upam, da se v tem strinjate z mano - so eden izmed vzrokov za nedonosnost svojevoljni in zastareli pogledi na tehnologijo, saj ne upoštevajo dovolj sodobnih načel biologije čebel in zato ne dosegajo pravočasnega razvoja čebelje družine. Še dobro, da čebele tako potrpežljivo prenašajo takšne neumnosti, končni rezultat pa je seveda manjši donos medu.

Prihodnost nam bo pokazala, kako moramo ukrepati, da bomo dosegli PRIMEREN GOSPODARSKI USPEH.

Kajti samo z lepimi besedami o marljivosti naših čebelic in brez primernih gospodarskih rezultatov bomo le redkokategerega mladega človeka navdušili za to dejavnost.

Za številne se konča tudi hobi, če je delo preveč naporno in so zanj potrebne celo finančne žrtve.

Po mojem je že skrajni čas, da upoštevamo naslednje temeljne postavke:

- preprosta, enotna in cenena tehnologija čebelarjenja;
- enotna in do čebel prijazna obratovalna sredstva;
- preprosta, okolici prilagojena (aklimatizirana) čebelja pasma, ki tudi pri domači vzreji matic zagotavlja uspešno selekcijo in nadaljnjo vzrejo;
- poštene in usklajene izjave strokovnjakov in čebelarjev o čebelarskih zadevah;
- ceneni nakladni panji, pri katerih so enake vsaj dimenzije satnikov.

Pri tem se lahko zgledujemo po izkušnjah razvitega čebelarskega sveta, ki mu je bolj ali manj uspelo poenostaviti panje, satnike, opremo in tehnologijo, pri tem pa je upošteval biološke potrebe čebelje družine.

ne. Ogibajmo se raznih "pametnjakovičev", ki nam ponujajo različne konstrukcije, ne da bi sploh poznali vse faze razvoja in izpopolnjevanja Langstrothovega panja.

V bližnji prihodnosti ne bomo dobili samo evra, ampak tudi **ENOTEN EVROPSKI TRG** z vso pripadajočo konkurenco. Samo en primer: matična rešetka stane v Nemčiji 15 DEM, v tujini pa jo je mogoče kupiti za 3 DEM. To je posledica velikoserijske proizvodnje, ki je mogoča v državah z enotnim panjskim sistemom. Dokler bo v Nemčiji toliko različnih vrst panjev in opreme, se ne smemo čuditi takim razlikam v ceni. Maloserijska proizvodnja je draga.

Seveda nihče ne more pričakovati, da bodo starejši čebelarji zamenjali svoje panje in opremo. Truditi pa se moramo, da bi začetniki kupili nakladne panje enotne mere in takšne, ki bodo izdelani v velikih serijah. Poleg tega jih moramo temeljito seznaniti tudi s sodobno tehnologijo čebelarjenja. Ekonomika in tržne zakonitosti vplivajo na cene. Tako v Nemčiji vse bolj opažamo, da družin v nestandardnih panjih skoraj ni mogoče prodati ali pa je njihova cena izjemno nizka. Tudi vse več proizvajalcev opušča tako nestandardno proizvodnjo, zaloge pa prodajajo po smešnih cenah.

Vprašam vas, kaj naj začetnik s takšno navlako počne?

ZAČETNIK POTREBUJE DOBER START!

Če bo uspešen že na začetku, bosta vse večji tudi njegovo navdušenje in gotovost, pa tudi zadovoljstvo. S tem ga bodo čebele za zmeraj priklenile nase in društvo bo obogateno z novim in zanesljivim članom. Narava in država potrebuje čebele in čebelarje, ti pa potrebujejo preprosto, standardizirano in ceneno opremo, da bodo donosno poslovali. Za to se moramo truditi vsi, še posebej pa za povečanje števila mladih čebelarjev. Kdor pa bi se s čebelami še naprej rad igral, lahko še naprej uporablja nestandardizirane panje in zastarela orodja.

TE NALOGE SE MORAMO LOTITI SKUPAJ

Iz lastne izkušnje vem, da je pogosto uspešnejše kompliciranje kot poenostavljanje.

Če katera izmed uglednih osebnosti reče, da je temelj čebelarstva pisanost panjskih sistemov in opreme, mora biti tudi meni dovoljeno vprašati, komu je pisanost pravzaprav predvsem namenjena.

Z gotovostjo lahko trdim, da čebelarjem zanesljivo ne. Korist od tega imajo zlasti proizvajalci in trgovci, saj zaradi previsokih cen zelo dobro zaslužijo.

Prevod Dušan Medved

Mnenje prevajalca

Čeprav so nemško govoreče dežele pri prehodu od panjev, ki se upravljajo od zadaj («hinterbehandlertjer») k nakladnim panjem vsaj za eno generacijo pred nami, vidimo iz pričujočega članka, da jim ni uspelo uvesti samo enega sistema panja. Razširili so se predvsem Langstrothovi, Dadantovi in Zanderjevi panji. Zdaj pa jih boli glava, ker jim pri prehodu ni uspelo uvesti enega samega tipa naklade. Zdi se, da se večina nagiba k Langstrothovim meram naklad, predvsem njeni širini in dolžini, višina naklad pa je lahko različna, odvisno od tipa panja. Da so širine in dolžine naklad prilagodili LR panju je razumljivo, saj je najbolj razširjen v svetu, pa tudi najbolj prilagojen čebeli. Izpopolnjevali so ga celo stoletje. Nemci se zavedajo, da bo v združenji Evropi velika konkurenca, zato cene medu ne bodo prenesle nepotrebnih visokih stroškov maloserijske proizvodnje panjev in opreme.

Iz tega se lahko tudi mi nekaj naučimo. Prvič, mlade čebelarje je treba seznanjati s čebelarjenjem v nakladnem panju Langstrothove mere, jih naučiti sodobno tehnologijo čebelarjenja, seveda s predavatelji, ki to tehnologijo poznajo iz prakse, in drugič, komisija za tehnologijo in standardizacijo pri naši Zvezi - pa tudi Kmetijski inštitut Slovenije - imajo zahtevno nalogo, da pri uvajanju nakladnih panjev preprečijo uvedbo več različnih tipov panjev, kot se je to zgodilo Nemcem. Sodim, da je med nakladnimi panji najbolj razširjen Langstrothov (LR) panj, zato bi bilo prav, da pri njem tudi ostanemo.

Zdi se, da nam tako mirnega tehnološkega spanja, kot smo ga čebelarji imeli zadnjih petdeset let, Evropa ne bo omogočila. Konkurenca nam bo hoče-nočeš nekoliko prepihala naše možgane.

TRGOVCE IN DRUGE, KI SODELUJEJO S ČEBELARJI, VABIMO K SODELOVANJU

Čebelarstva zveza Slovenije pripravlja akcijo, s katero želi članom čebelarških društev, **ki prejemajo Slovenskega čebelarja, na podlagi posebne kartice, ki jo bo izdala vsako leto ČZS**, omogočiti nekatere **ugodnosti oz. popuste pri nakupu** čebelarške opreme, repromateriala, orodja, sadik, strojev, embalaže, pri odkupu medu ali drugih čebeljih pridelkov, veterinarskih storitev, zdravil za čebele, literature, nalepk za kozarce in druge ugodnosti.

Da bi se dogovorili o medsebojnem sodelovanju oziroma pogojih zanj, vabimo vse zainteresirane trgovce in proizvajalce ter druge, da nam o tem pišejo ali sporočijo svoj naslov tajništvo ČZS (061/ 121 79 40), mi pa vam bomo poslali pogoje za sodelovanje. Prav tako vabimo vodstva čebelarških zvez ali društev, ki imajo svoje čebelarške trgovine, da se pridružijo tej akciji. Ne zamudite te priložnosti, saj bo takšno sodelovanje tudi v vašo korist.

TEKMOVANJE IN SREČANJE MLADIH ČEBELARJEV V GORNJI RADGONI

Franc Prezelj

Dvorana OŠ Gornja Radgona je bila do konca zasedena z mladimi čebelarji.

Letošnje 22. srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev je bilo 17. aprila v Gornji Radgoni. Že več kot 20 let se srečanja in tekmovanja udeležujemo zato, da sebi in drugim pokažemo, kam se uvrščamo v primerjavi z drugimi, ki se ukvarjajo s čebelarstvom izobraževanjem mladih.

Kljub temu da je večina mentorjev čebelarstvih krožkov starih znancev, je večina prav na letošnjem srečanju občutila kar nekaj sprememb.

Kot največjo novost naj omenim izbiro tekmovalnih vprašanj, oblikovanih na podlagi novega učbenika in delovnega zvezka z naslovom Čebela se predstavi. Ta pridobitev postavlja vse mentorje in njihove varovance, vsaj glede dostopnosti do primernih učnih pripomočkov, v kolikor toliko enak položaj.

Uporabljati smo začeli tudi nov pravilnik o tekmovanju, usklajen s smernicami Zavoda za šolstvo Republike Slovenije. Prav uporaba novega pravilnika je že pokazala pozitivne učinke ocenjevanja. Razmerje med zlatimi, srebrnimi in bronastimi priznanji se je skoraj v celoti uravnovesilo z določili novega pravilnika.

Tréma je pri mladih čebelarjih izgnila akoj, ko so dobili vprašanja.

Tudi pri prijavah je bila gneča. Ekipo iz Majšperka prijavlja njen mentor Stanko Vedlin.

Nagrajevanje prizadevnih tekmovalcev smo izvedli tako, da spodbujamo tudi na tiste tekmovalce, ki so kljub prizadevnemu celoletnemu delu nekoliko zaostali v znanju in iznajdljivosti. Imeli so enako možnost dobiti praktično nagrado kot tisti, ki bo na slovesnosti v domačem okolju za svoje znanje prejel zlato odličje.

Na sklepni slovesnosti smo mentorjem, ki se najmlajšim čebelarjem razdajajo že več kot 25 let, podelili odličja Antona Janše II. stopnje. Žal smo podelili le štiri priznanja, čeprav je komisija za krožke komisiji za odlikovanja predlagala podelitev 26 odličij. Nekateri od predlaganih so ustrezna priznanja že prejeli, za druge predlagane pa nam ni uspelo prido-

Vse mentorje in preostale čebelarje je pozdravil predsednik komisije za čebelarski naraščaj Franc Prezelj.

Ravnatelj OŠ Gornja Radgona Dušan Zagorc je iz rok predsednika ČD Gornja Radgona g. Krašovca prejel novo točilo, ki ga je šoli podarilo društvo.

Nagrado in odličje A. J. I. stopnje za dolgoletno delo s krožki so prejeli nekateri mentorji.

Najvrednejše nagrade je prispevalo podjetje Medex. Podelil pa jih je g. Aleš Mižigoj.

biti ustreznih podatkov. Potrebno bo tudi tolmačenje novega Pravilnika o odlikovanjih ČZS. Gospa Marija Mlaker je na občnem zboru ČZS v Ljubljani prejela odličje Antona Janše I. stopnje za odlično pripravljene delovni zvezek Čebela se predstavi.

Izvedba tekmovanja je bila na zelo visoki ravni. Brez dvoma ima največ zaslug za to ravnatelj osnovne šole Gornja Radgona Dušan Zagorc. Tako s svojim znanjem kot ob pomoči svojih sodelavcev in prizadevnih članov Čebelarkega društva Peter Danjko iz Gornje Radgone je poskrbel zato, da smo se vsi sodelujoči ves čas bivanja v gostoljubnem mestu dobro počutili.

Na sestanku mentorjev je predsednik komisije za krožke pri ČZS obvestil vse navzoče, da je začel letos delovati vzorčni izobraževalni center za čebelarstvo v Prosenjakovcih. Svoje delovanje je zelo uspešno predstavil marca letos na prireditvi "Dnevi izobraževanja" v Cankarjevem domu v Ljubljani.

Pred šolo zasajena lipa bo v spomin na nepozaben dogodek še prihodnjim rodovom pričala o tem, da tu živi rod, ki spoštuje tradicijo čebelarjenja na Slovenskem in si prizadeva za razvoj dejavnosti.

Vsem, ki ste kakor koli prispevali k prijetnemu počutju in uspešni izvedbi tekmovanja, še enkrat najlepša hvala.

Posvet mentorjev je bil spet zelo dobro obiskan.

Mentor krožka OŠ Gornja Radgona in dolgoletni predsednik Anton Novak se je zahvalil za darilo krožku.

Za mlade čebelarje

ČEBELARSTVO NA SREDNJI KMETIJSKI ŠOLI V RAKIČANU

Rakičan je večji kraj v bližini Murske Sobotne. S prekmursko metropolo je povezan s kolesarsko stezo, magistralko, ki je zadnja leta prenatrpana s težkimi tovornjaki, in z znamenitim topolovim drevoredom. Rakičan je pomemben zaradi bolnišnice, zaradi močnega gradu, v katerega se zadnje čase vse bolj vrača življenje, pa tudi zaradi dveh srednjih šol, ki domujeta v tem kraju. Ena od teh je Srednja kmetijska šola Rakičan.

V minulem letu je šola praznovala častitljivih šestdeset let delovanja. Šola stoji na samem vходу v vas, nanjo opozarja prenovljen šolski sadovnjak. S ceste pa ni videti kaj dosti. Šele ko pridete na dvorišče, dobite vtis, da se tu ukvarjajo s kmetijstvom. Tam lahko vidite in najdete prastaro kmetijsko orodje, pa tudi najnovejše izdelke traktorske industrije. Tam pa stoji tudi novi šolski čebelnjak.

Čebele imajo svoje domovanje ob naši šoli že dvajset let. V začetku smo čebelarili z dvema družinama, zadnjih deset let pa čebelarimo z desetimi družinami. To je prav primerno število družin za naš čebelarski krožek, ki bolj ali manj uspešno deluje že dve desetletji. Delovanje vsakega krožka je odvisno od več dejavnikov, največ pa seveda od zagnanosti in zavzetosti mentorja.

V jubilejnem letu 1998 smo si člani krožka zastavili zahtevna in dokaj visoka cilja: povečati zanimanje učencev za čebelarstvo in življenje čebel ter zgraditi sodoben čebelnjak, ki bo zadoščal tako potrebam krožka kot tudi potrebam čebelarske stroke v regiji. Ob izdatni pomoči vodstva šole nam je te cilje uspelo uresničiti. Zanimanje za čebelarsko dejavnost se je med učenci občutno povečalo, tako da je v krožek zdaj vključenih štirinajst mladih čebelarjev. Nekateri od njih že imajo doma čebele, drugi pa si bodo prve čebelje družine priskrbeli letos. Pri tem računamo na pomoč širše čebelarske javnosti v regiji. Zgradili smo lep in uporaben čebelnjak, na katerega smo vsi ponosni. Lani jeseni smo v novem čebelnjaku pripravili zanimivo čebelarsko razstavo, tako da si jo je ogledalo večje število učencev osnovnih in srednjih šol. Načr-

tujemo, da bi ta razstava postala tradicionalna.

Šola je velikodušno ponudila prostore za čebelarske shode in druga regijska posvetovanja, to pa je še bolj povečalo čebelarsko dejavnost na šoli. Ukvarjati smo se začeli tudi z raziskovalnimi dejavnostmi - predvsem na področju zatiranja varoze. Vođa teh dejavnosti je dr. vet. med. Jože Matavž.

Člani čebelarskega krožka na SKŠ Rakičan se še enkrat zahvaljujemo vsem, ki so nam pri uresničevanju teh ciljev kakor koli pomagali. Posebna zahvala pa gre ravnatelju SKŠ Rakičan Štefanu Smodišu in predsedniku Čebelarske zveze Murska Sobota Francu Pankerju.

Toliko o delovanju čebelarskega krožka na srednji kmetijski šoli v Rakičanu. Če vas zanima še kaj, nas obiščite. Vedno boste dobrodošli!

Pri postavitvi čebelnjaka so nam pomagali: Zveza čebelarskih društev Murska Sobota in njen predsednik Franc Panker, Medex Ljubljana, Čebelarska zveza Slovenije, ČD Krizevci pri Ljutomeru, ČD Veržej, ČD Videm - Negova, ČD Bakovci, ČD Beltinci, ČD Moravske Toplice, ČD Grad, ČD Rogošovci, ČD Puncoci, g. Endre Gonter st., g. Endre Gonter ml. in tesarski mojster Ludvik Vogrinc.

Mentor čebelarskega krožka na SKŠ Rakičan prof. Franc Tratnjek

Čebelnjak Srednje kmetijske šole v Rakičanu

Čebelji ples

<i>Čebelice zlate</i>	<i>Ko nazaj hitijo,</i>
<i>letijo čez trate,</i>	<i>v čebelnjak se</i>
<i>prek rečnih brzic,</i>	<i>zapodijo,</i>
<i>do dehtečih</i>	<i>da se že čez nekaj dni</i>
<i>cvetic.</i>	<i>v ustih med nam cedi.</i>

Janja Tekavec, OŠ Dušana Flisa Hoče

LOJZE LIČEN IMA 90 LET

Rojen je bil 20. junija 1909 v Gojačah na Vipavskem. V letih 1923–1933 je bil v Gorici pekovski vajenec in pomočnik. V letih 1934–1948 je imel v Črničah svojo pekarno. Žena Marija je tam rodila hčeri, ki zdaj v Novi Gorici vzomo skrbita zanj. V letih bivanja v Gorici je postal tudi član Rdečega križa in je v prostem času sodeloval v tamkajšnji reševalni postaji. Tako je tudi dobil temeljno znanje in prakso iz prve pomoči in zdravstvene nege.

V letih 1941–1943 je bil v italijanski vojski, žena pa je doma skupaj z zaposlenim pomočnikom vodila pekarno. Pod nemško okupacijo je bil v Črničah aktivist OF. Povečini je skrbel za dovoz hrane v zbirni skladišči v Vitovljah in Gojačah, pa tudi za zdravila in sanitetne potreščine za partizansko bolnišnico Pavla v Trnovskem gozdu.

Od aprila do septembra 1947 so mladinske delovne brigade pred Ajševico regulirale strugo Lijaka ter gradile cesto in most. To delovno akcijo je Lojze oskrboval s kruhom. Potem je poskrbel za to, da so na Blančah v "frnazi" (opuščena opekarna) zgradili novo večjo pekarno, ki je s kruhom oskrbovala mladinske in frontne delovne brigade, ki so tam gradile novo mesto - Novo Gorico.

V začetku leta 1948 je bil Lojze razporejen na delo v Reševalni postaji v Solkanu. Temeljno znanje o tem delu si je pridobil že pred letom 1933, ko je delal v Gorici. Na tej Reševalni postaji je delal eno leto, potem pa je bil tri leta bolničar v bolnišnici v Vipavi. Tam je postal tudi anesteziist, tako da je skrbel za narkoze pri operacijah. Hkrati se je dobro seznanil tudi z različnimi načini razkuževanja ljudi, opreme in orodja. To znanje mu je pozneje veliko pomagalo pri zdravljenju čebel.

V letih 1952–1962 je znova opravljal svoj osnovni poklic. Bil je delovodja pri podjetju Pecivo. V Novi Gorici so zgradili novo pekarno, ob njej pa tudi kavarno in slaščičarno. Pri tem delu pa je Lojze dobil okvaro hrbtenice, tako da se je invalidsko upokojil, potem pa se je posvetil zlasti čebelarstvu.

Čebelar Lojze

Začetek čebelarjenja pri Ličnovih se Lojze takole spominja: "Ko je bil moj oče Vincenc (1862–1937) star 16 let, je bila v Črničah birma, birmanec pa je bil tudi moj oče. Njegov birmanski boter je bil stric Čigoj iz Malovš in za birmansko darilo mu je podaril tri kranjčice. To je bil tedaj kar velik dar. S temi tremi kranjčici in ob skrbnih stričevih nasvetih je začel mladi Vincenc Ličen tedaj čebelariti. Okrog leta 1900 je njegov čebelarški mentor postal učitelj Janko Vodopivec iz Kamenj. Ta je panj kranjčic že nekoliko izpopolnil in s takimi panji je potem čebelaril moj oče.

V letih 1915–1917 so v Gojačah in Malovšah, torej v neposrednem zaledju soške fronte, postavili velik vojaški tabor. Ličnovi so vjakom prodajali med v satju. Lojze se spominja, kako so on, brat in sestra na krožniku raznašali medeno satje vjakom med sotori. Od tedaj je oče za delo pri čebelah največkrat zaposloval le Lojzeta, saj dve leti

starejši brat za to delo ni pokazal posebnega zanimanja. Ko je oče leta 1937 umrl, je Lojze na vrtu ob svoji hiši v Črničah postavil nov čebelnjak in tistega v Gojačah opustil.

Po letu 1947 se je seznanil s starejšim čebelarjem Pavletičem iz Šempetra pri Novi Gorici. Od njega se je veliko naučil o življenju in delu čebel. Tedaj je kupil tudi AŽ panje. Pozneje se je v Novi Gorici seznanil z učiteljem Stankom Murovcem, ki je bil velik poznavalec čebel, svoj čebelnjak pa je imel v Kromberku. Ličen in Murovec sta potem nekaj let sodelovala tudi tako, da sta skupaj napisala več strokovnih člankov za objavo Slovenskem čebelarju.

Leta 1953 je Lojze postal čebelarški preglednik, potem pa še cenilec pri zavarovalnici. Pri tem delu se je seznanil s stanjem čebel na Goriškem in spoznal, da številnim čebelarjem primanjkuje znanja o biologiji čebel, še bolj pa znanja o načinih zdravljenja različnih bolezni in okuzb. Zato je zainteresiranim pokazal in pojasnil, kako s propolisom zdraviti okužen ali obolen del sata.

Lojze je bil 25 let mentor čebelarskega krožka osnovne šole v Solkanu. Kar številnim mladim bodočim čebelarjem je pomagal spoznavati svet čebel. Na zalost zdaj čebelnjak osamljen stoji v šolskem vrtu in čaka, čaka ...

V letih 1990–1995 je izpopolnil topilnik za vosek. Po njegovih načrtih ga je klepar v Solkanu izdelal iz nerjaveče pločevine. Satje v njem topimo s sončno ali električno energijo.

Lojze spoštuje in zelo ceni čebele. Ne samo, da oprasiojo cvetove sadnih dreves in jim s tem omogočijo razvoj plodu, ampak pridelajo tudi zdravila. Čebelji panj je laboratorij, iz katerega dobimo med, propolis, cvetni prah, matični mleček, vosek in zelo kakovostno biološko gnojilo. Ti pridelki so zdravi in z njimi je Lojze pomagal veliko ljudem. Vedno pa je tudi razmišljal, kako pomagati čebelam, da bi bile v panju kar najmanj utesnjene, da bi bile zavarovane pri prevozih na pašo in da bi v panjih živele čim bolj nemoteno in delale po svojem naravnem ritmu.

Vrh tega Lojzetovega iskanja in prizadevanja je izpopolnjen AŽ panj oziroma tako imenovani AŽL (Alberti-Žnidaršič-Ličen) panj. Za svojo inovacijo je pridobil tudi patentno listino (patent štev. 9500251), ki jo je izdal Urad republike Slovenije za intelektualno lastnino z odločbo štev. 600-251/95-JM-3 z dne 7. 5. 1997. V začetku te patentne listine je navedeno: "Čebelji panj tipa AŽL izboljšuje kvaliteto življenja čebel, zlasti med prevozom in pozimi, pripomore k preprečitvi rojenja in daje možnosti za boljši donos medu ..."

Ob častitljivem jubileju mu iskreno čestitamo tudi njegovi čebelarški prijatelji in znanci ter mu želimo zdravja in zadovoljstva v jeseni življenja.

Ciril Zupanc in prijatelji

Na letošnjem Kmetijskem sejmu v Kranju je Veterinarski zavod Slovenije, tako kakor že nekaj let organiziral posvetovanje čebelarjev o zdravstvenem varstvu čebel. Tema letošnjega posveta je bila Zdravljenje čebel in ostanki v čebeljih pridelkih. Posveta se je udeležilo okoli sto čebelarjev predvsem iz Gorenške in Ljubljane. Predavali so veterinarji specialisti iz Murske Sobote g. Jože Matavž dr. vet. med., iz Celja g. Goručan dr. Vet. med. In mag. Mira Jenko in drugi. Posvet je povezoval dr. Aleš Gregorc. Orga-

nizator je pripravil tudi zbornik referatov. Po predavanjih pa je bila diskusija, ki se je vrtela predvsem okoli učinkovitosti mravljinčne kisline, katere učinkovitost zelo niha, kar predstavlja nekaterim čebelarjem velik problem. Veterinarska služba pa se v zadnjem času precej bolj trudi da bi čebelarji uporabljali sredstva proti varo tako, da ne bi puščala ostankov v medu. Žal pri nas še nimamo opravljenih analiz o ostankih kemičnih sredstev v slovenskih medovih, ker je vedno problem denar, zato si strokovnjaki pomagajo s tujimi analizami in izkušnjami.

Na sejmu so se predstavili tudi čebelarji iz ČD Jesenice z lepo stojnico, kar je zelo pohvalno in pomembno za promocijo čebelarstva in čebeljih pridelkov.

NA DOLENJSKEM VAROA ZDRUŽUJE ČEBELARJE

Čebelarji ČD Straža-Dolenjske Toplice izjemno cenimo strokovno delo nestorja slovenskih čebelarjev prof. dr. JOŽETA RIHARJA. Poleg tega, da je pisec, je dr. Rihar tudi živ leksikon za podatke iz društvenega življenja in zgodovine čebelarstvih društev v Sloveniji. Tako je tudi našim čebelarjem na priložnostnem predavanju povedal, da je naše društvo pravzaprav eno najstarejših v Sloveniji. Z verodostojnimi dokumenti nam je dokazal, da imamo vso pravico praznovati 90-letnico obstoja našega društva, častitljivo obletnico pa smo pred letom dni tudi slovesno počastili.

Tudi zato, predvsem pa zaradi njegove nove knjige Varoa čebel (varoa je pri čebelarjih ČD Straža-Dolenjske Toplice poseben problem) smo ga 11. aprila letos z veseljem in spoštovanjem povabili medse. Predavanja se je udeležilo tudi več čebelarjev iz drugih čebelarstvih društev. Dr. Rihar nam je predstavil svojo novo knjigo, hkrati pa nam je nazorno in zelo razumljivo pojasnil, kaj moramo čebelarji storiti za obvladovanje varoe. Po predstavitvi je sledila zanimiva in živahna razprava. Obogateni z novimi znanji v boju proti varoi, smo čebelarji ob koncu dr. Riharju čestitali za visoki jubilej ter mu v znamenje zahvale podarili kravato z zelo lepo, ročno izvezeno matico.

Tako društvo kot posamezniki smo potem pokupili vse izvode knjige Varoza čebel, ki jih je dr. Rihar prinesel na predstavitev. Vsem se je srečanje vtisnilo v globok spomin.

O stanju čebeljih družin in izkušnjah pri zatiranju varoe so poročali predsednik ČD Straža-Dolenjske Toplice g. Avgust GRIL, g. Martin Adlešič iz ČD Črnomelj in g. Stane Plut iz ČD Semič.

Izmenjali smo si dragocene izkušnje ter razpravljali o vprašanih prevažalcih in o sožitju med avtohtonimi čebelarji in prevažalci. Žal smo ugotovili, da prevažalci premalo upoštevajo pravice avtohtonih čebelarjev. Kljub temu da ti navadno čebelarijo z manjšim številom panjev, pa njihova vloga pri oprasaevanju v naravi ni nič manj pomembna. Skupaj smo ugotovili, da bo treba v prihodnje zahtevati večjo disciplino pri določanju stojišč, predložitvi vseh dokumentov o zdravstvenem stanju čebeljih družin, ne nazadnje pa tudi pri pravočasnem umiku čebel s pasišč. Pri tem se je treba držati dogovorjenih datumov, po končani paši pa čebele odpeljati.

Čebelarji ČD Straža-Dolenjske Toplice, ČD Semič in ČD Črnomelj

ZAHVALA

Ob mojih visokih življenjskih jubilejih, 85. obletnici rojstva in 60-letnici delovanja na čebelarstvem področju, ob katerem sem prejel visoko Jesenkovo priznanje, pa tudi ob izidu moje nove knjige Varoza čebel, sem prejel številne ustne in pisne čestitke. Med njimi je bilo več presenetljivih, tako iz Slovenije kot iz tujine.

Za vse spoštovanje do mojega dela, za vso iskreno hvaležnost in dobre želje za naprej se vsem prisrčno zahvaljujem!

prof. dr. Jože Rihar

Mnenja in predlogi čebelarjev

DA ZA KRITIČNA IN PREVERJENA ZNANJA Dileme o dražilnem krmljenju in podobnem

Marjan Debelak

Soglašam z mnenjem čebelarkega kolega Milana Megliča v članku »Čebelarjevega znanja ni nikoli preveč«, objavljenem v majski številki Slovenskega čebelarja. V njem navaja, da moramo nova dognanja prevzemati kritično in jih preveriti v naših razmerah. Pričakoval sem, da je avtor prispevka tako tudi deloval, ko je navedel primer »sodobnega znanstvenega pristopa pri reševanju zdajšnjih čebelarških problemov«, ki naj bi ga ponazarjala študija tujih čebelarških strokovnjakov o problematiki tako imenovanega dražilnega krmljenja. Žal temu ni tako in s kritiko navedb se moram ukvarjati kar sam. Pri tej, vsekakor zanimivi informaciji pogrešam dvoje:

Prvič, več kritičnosti pri obveščanju naših čebelarjev o tem, kako je kot nekaj povsem novega (kot strela z jasnega) prišlo odkritje dr. Liebiga iz Nemčije in nekaterih drugih (tujih) strokovnjakov, da je dražilno krmljenje čebel nepotrebno delo.

Drugič, za to trditev čebelarjem nikakor ne moremo zagotavljati, da je uporabna za vse primere, prav tako pa tudi ne moremo nekritično pritrjevati nasvetu dr. Liebiga, naj izraz »dražilno krmljenje« kar črta mo iz čebelarškega besednjaka.

To svojo pripombo bom skušal utemeljiti in pojasniti z naslednjim:

Že naš znameniti čebelar Anton Janša, po poklicu slikar, po strokovni čebelarški oznaki pa tipičen ljubiteljski čebelar, je v svoji kratki, a nadvse uspešni vlogi cesarsko - kraljevega učitelja čebelarstva na dunajskem dvoru v svojih spisih poučeval čebelarje, kdaj, zakaj in kako naj spodbujajo čebelje družine, da se bodo hitreje razvile v krepke plemenjake, sposobne za zgodnje roje.

O koristnosti in v določenih okoliščinah tudi škodljivosti ali vsaj nekoristnosti dražilnega krmljenja je bilo potem vse do zdaj napisanega veliko skoraj v vsakem letniku našega glasila in v vseh naših čebelarških učbenikih.

Zato prav zbode v oči zgoraj omenjena trditev, ki jo avtor članka uporablja tudi kot dokaz, kako ima prav glede svoje globoke zaskrbljenosti nad domnevno zaostalostjo našega čebelarškega znanja in konservativnostjo našega čebelarjenja z AŽ panji, ki da so sumljivega, neprimerne in neslovenskega(?) izvora.

Da se previdno in tudi odklonilno stališče do dražilnega krmljenja ni pojavilo v naši čebelarški javnosti tako nenadno in nepričakovano - kot »strela z jasnega«, se lahko prepričamo ob branju naše čebelarške literature. Navajam le citata iz mojih besedil, objavljenih v Slovenskem čebelarju, 1985, str. 70, in v knjižici Čebelarjeva opravila, 1991, str. 21:

»Z dražilnim krmljenjem poskušajo nekateri čebelarji spodbuditi družine k obilnejšemu zaleganju ali pa doseči vsaj to, da se v dneh, ko vreme ni ugodno za pašo, ne ustavi tempo zaleganja. Mnenja o koristnosti ali nekoristnosti takega krmljenja v zgodnjem pomladnem obdobju so med čebelarji povsem nasprotna že od začetkov sodobnega čebelarjenja. Temeljno načelo takega krmljenja je, da mora imeti družina obilne zaloge hrane, ki jo potrebuje za gojenje večjega obsega zalege ...« itd.

»Če imajo čebelje družine obilno zimsko zalogo, ni nobene potrebe po dražilnem krmljenju. Najini plemenjaki vsako leto dokazujejo, da je temu tako. Vsako leto namreč dosežejo brez dražilnega krmljenja vrh razvoja ob pravem času za glavno pašo, z rekordno močjo in rekordnimi berami medu. V Ljubljani skladno s klimatskimi in pašnimi razmerami dosežejo vrhunec okoli 10 dni prej kot na Bledu. Čemu bi potem mučil čebele in sebe z dražilnim krmljenjem? Zgodaj pomladi predstavlja vsako pitanje za čebele napor in težave, posebno če pitamo s sladkorjem...

Čebele pomladi goje zalego po naravnem nagonu in natančno v mejah svojih zmogljivosti, če jim tega občutka umetno ne podiramo. Prezgodnje siljenje čebel v preseganje možnosti za ogrevanje zalege se lahko kaj kmalu, ob prvem mrazu, pokaže za škodljivo.

Čebele v začetku sezone pri polni skledi v panju nagonsko večajo obseg zalege vse do vrhunca, ki ga pogosto »krona« rojilno razpoloženje, če tega ne preprečimo. V tem času ne moremo storiti kaj posebno koristnega za obseg zaleganja. Drugače pa je v obdobju po rojilni krizi, ko s krmljenjem v poletni brezpašni dobi res lahko družino (brez škode) pripravimo do tega, da nekoliko počasneje izgublja »tempo« zaleganja ali da celo ne preneha gojiti zalege, čeprav ima staro matico in v naravi ni paše.»

Podobna načelna pripomba velja še za nekatere pred kratkim v našem glasilu objavljene navržene ali

»natresene« novosti, ki naj bi bile doslej pri nas neznanane, kljub temu pa jih poznamo! Na primer:

V tujini so nedavno odkrili, da čebele krmimo za dopolnitev zimskih zalog z velikimi porcijami - velikimi pitalniki (poleg priznanja, da to pri nas že dolgo dela veliko čebelarjev, manjka pomembno, velikokrat objavljeno opozorilo, da je to treba opraviti dovolj zgodaj - že avgusta ali najpozneje septembra).

Velika novost naj bi bila, da je zimsko odevanje oziroma toplotna izolacija panjev škodljiva (manjka znano opozorilo, da to velja le, če nismo, ne moremo ali ne znamo poskrbeti za učinkovit in za čebele neškodljiv odvod vlage iz panjev).

Čebel pozimi ne zebe (manjka dodatno, dovolj znano pojasnilo, da čebel ne zebe oziroma ne umrejo od mraza v toplotno nezavarovanem panju, če lahko ustrezno »kurijo« v dovolj veliki zimski gruči. Pri tem pa seveda uporabijo izjemno veliko »goriva« - medu in se precej »izrabljajo« - skrajšujejo svojo življenjsko dobo!).

Izguba čebeljih družin zaradi varoe naj bi bila posledica neznanja naših čebelarjev (manjka dodatek, da se to dogaja vsem čebelarjem po svetu in da je poglaviti krivec premalo učinkovita znanstveno-rizična in zdravstvena čebelarska služba).

Uporaba AŽ sistema z različnimi dodatki naj bi bila pri nas neodgovorno početje, ki si ga v prihodnje ne bi smeli več privoščiti (to stališče sem že dovolj in povsem odgovorno komentiral).

Poleg znanih stvari je pri čebelarjenju (hvala Bogu!) še veliko neznanega in veliko možnih izboljšav. Bog ne daj, da bi sploh kdaj prišli skrivnostim do konca! Če bi, bi večina naših čebelarjev izgubila svoj najpomembnejši motiv, ki je v nenehnem odkrivanju novega.

Pri odkrivanju neznanega in izboljšavah bi bilo verjetno prav, če bi bili kritični ne samo do svojih - domačih avtorjev, ampak enako tudi do tujih. Žal pa se v čebelarstvu vse prepogosto srečujemo z našim do tujcev tako ponižnim narodnim značajem.

KAJ PRINAŠA ČEBELARJEM DAVEK NA DODANO VREDNOST?!

Ivan Vučkic

Zakon o prometnem davku iz leta 1992 bo prenehal veljati 30. junija 1999. Od 1. julija letos naprej bo veljal Zakon na dodano vrednost, ki ga je državni zbor sprejel 18. 12. 1998 in je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 89, 23. 12. 1998. K temu zakonu je minister za finance izdal Pravilnik o izvajanju Zakona na dodano vrednost, objavljen pa je bil v Uradnem listu RS, št. 4/99, dne 22. 1. 1999.

Po zakonu o prometnem davku so doslej pri prodaji medu v trgovinah obračunavali 3,5-odstotni prometni davek. Enaka stopnja prometnega davka je veljala tudi za čebelarsko opremo.

Po novem zakonu na dodano vrednost (zakon o DDV) je nižja stopnja DDV 8 odstotkov in ta velja za izdelke oz. pridelke, namenjene za prehrano ljudi, med katere se štejeta tudi med in čebelarski vosek. Ta davek morajo obračunavati in plačevati le zavezanci. Za ves drug promet bodo zavezanci morali obračunavati in plačevati davek po višji stopnji, to je 19 odstotkov.

Kdo je zavezanec za obračun in plačilo DDV?

»Davčni zavezanec po zakonu o DDV je vsaka oseba, ki kjerkoli neodvisno (samostojno) opravlja dejavnost.

Dejavnost po prejšnjem odstavku je vsaka proizvo-

dna, predelovalna, trgovska in storitvena, kmetijska in poklicna dejavnost kot tudi izkoriščanje premoženja in premoženjskih pravic, ne glede na namen ali rezultat opravljanja dejavnosti.»

Na podlagi navedenih določil zakona o DDV je davčni zavezanec (po mojem mnenju) tudi čebelarstvo, če dosega letni promet več kot 5.000.000 tolarjev. Če ima čebelar še druge (že navedene) dejavnosti, se promet vseh dejavnosti sešteva. Če je bil seštevek prometa vseh dejavnosti v minulem letu več kot 5.000.000 tolarjev (in bo toliko tudi letos), jih je bil posameznik dolžan prijaviti davčni upravi do 31. 3. 1999.

Vsi podjetniki (tudi čebelarji, saj po davčni zakonodaji spadamo mednje) in tudi kmetje, katerih katastrski dohodek je manjši od 1.500.000 tolarjev, lahko prostovoljno postanejo davčni zavezanci ne glede na to, da ne presegajo predpisane višine prometa oziroma katastrskega dohodka, vendar morajo ostati davčni zavezanci vsaj 5 let.

Vsi davčni zavezanci morajo obvezno voditi predpisane davčne evidence, to pa je seveda povezano z določenimi stroški.

Davčni zavezanci imajo pravico vstopni DDV (od reprodukcijskega materiala, inventarja in investicij) odšteti od zaračunanega DDV od pridelkov oziroma

izdelkov in se jim ta razlika všteva v plačilo v naslednjih obdobjih.

Čebelarji, katerih letni promet je manjši od 5.000.000 tolarjev in nimajo nobene druge dejavnosti oziroma je, če jo imajo, skupni promet manjši od že navedenega, po zakonu sicer niso zavezanci za DDV in po mojem mnenju je tudi bolje, da ne postanejo prostovoljni zavezanci za DDV.

Pripis uredništva:

Večji čebelarji se ne bodo mogli izogniti plačevanju

DDV, ker morajo med prodajati trgovskim organizacijam. Ker se cena medu verjetno zaradi velike ponudbe in konkurence ne bo mogla povečati, bomo breme DDV nosili čebelarji sami. Ker še vedno ni popolnoma jasno, kaj bo novi zakon o DDV prinesel čebelarjem, naslednjih šest mesecev pa bo prehodno obdobje, v katerem bodo davčne službe še tolerantne do zavezancev, bomo v tem obdobju dobili dovolj izkušenj o tem, katera možnost je za čebelarje bolj ugodna, o tem pa vas bomo obvestili v naši reviji.

PRVI TEČAJ ZA DEGUSTATORJE MEDU V SLOVENIJI

Janez Mihelič

Kakor smo že objavili v naši reviji, je komisija za zaščitno znamko slovenskega medu pri ČZS pripravila popolnoma nov pravilnik za zaščitno znamko slovenskega medu, ki na povsem nov način obravnava dodeljevanje zaščitne znamke kakovostnim slovenskim medovom. Znamko bodo namreč podeljevali za to posebej usposobljeni pregledniki medu ali degustatorji, ki bodo delovali v okviru čebelarskih društev po vsej Sloveniji.

Da bi se pravilnik o zaščitni znamki slovenskega medu lahko takoj po sprejetju začel izvajati, je komisija, v sodelovanju z BTF, oddelkom za živilsko tehnologijo, ki ga vodi prof. dr. Ana Marija Plestenjak, pripravila v začetku aprila letos tridnevni tečaj za sodelavce in člane komisije. Večino organizacijskega dela je prevzel predsednik komisije g. Milan Meglič. Na tečaju so predavali prof. Ana Marija Plestenjak, mag. Malči Božnar, dipl. inž. živ. tehn. Terezija Golob in g. Milan Meglič. Udeleženci smo se poleg predavanj o sestavi, lastnostih, vrstah in higienskem pridobivanju medu seznanili še z metodami in aparati za merjenje vode in električne prevodnosti medu.

Poleg teorije so preizkusili tudi svoje degustacijske in vonjalne sposobnosti s posebnim testom za razpoznavanje sladkega, kislega in grenkega ter kombinacij teh okusov in koncentracij. Udeležencem so predstavili tudi vse tipične vrste medu v Sloveniji, ki smo jih tudi degustirali oz. pokušali.

Seveda so sledile tudi vaje pri katerih smo z novimi refraktometri, ki jih je kupila ČZS, udeleženci merili vsebnost vode v različnih vzorcih medu in njihovo elektroprevodnost, ki dokaj natančno loči gozdne oz. manine medove od cvetličnih ali nektarnih medov.

Najzahtevnejši del tečaja pa je bil izpit. Vsak udeleženec je prejel dva vzorca medu, ki ju je moral oceniti po sortnosti in kakovosti na podlagi degustacije in meritev vsebnosti vode ter elektroprevodnosti. Večina udeležencev je bila izkušenih čebelarjev, dolgoletno prakso pri poskušanju medu, pa tudi uporaba aparatov jim ni delala večjih preglavic.

Tečaj je bil pripravljen na visoki strokovni ravni zahvala za to pa gre predvsem ekipi BTF, oddelku za

živilsko tehnologijo pod vodstvom prof. Ane Marije Plestenjak. Tečaj je bil za organizatorje dobra priprava za organizacijo naslednjih tečajev, saj jih bodo, na podlagi izkušenj prvega tečaja še izboljšali. Prihodnje leto bo podobnih tečajev več in nanj bodo lahko društva prijavila svoje člane, ki bodo želeli v društvu opravljati naloge referenta za med. Vse priznanje tudi preostalim predavateljem in vodstvu komisije za zelo dobro izvedbo tečaja.

Tečaj sta omogočila ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo, ki je prispevalo sredstva za zaščito slovenskega medu, in Čebelarska zveza Slovenije.

Udeleženci so v laboratoriju ugotavljali tudi elektroprevodnost vzorcev medu

Degustacija različnih vrst medu

Prof. dr. Ana Marija Plestenjak s sodelavkami ki so dobro izvedle tečaj za degustatorje medu.

ODMEVEN MEDNARODNI ŠKANDAL ZARADI MNOŽIČNEGA PONAREJANJA MEDU

(Nadaljevanje)

prof. dr. J. Senegačnik

2. Razvoj kontrole kakovosti medu

Prvi dokazi, da so med na veliko ponarejali z dodajanjem sladkorjev, segajo v zgodnja osemdeseta leta. Zaslugo za to imata White in Doner, ki sta l. 1978 objavila povsem nov postopek, za katerega je pa potrebna zahtevna najsodobnejša aparatura. Gre namreč za kvantitativno določanje izotopov ^{12}C in ^{13}C oziroma za njuna razmerja v medu. Izotopi so istovrstni atomi z različno maso. To pomeni, da se nekateri izmed teh atomov razlikujejo po številu nevtronov v jedru. Tako ima npr. izotop ^{12}C v jedru šest, izotop ^{13}C pa sedem nevtronov, zato je njegova atomska masa 13 in ne 12. Izotopa ^{13}C je seveda pri tistih spojinah v medu, ki vsebujejo ogljik, zelo malo, saj se pojavlja le v promilih. Razmerje med ^{13}C in ^{12}C označujejo z oznako σ . Ustrezne analize tega razmerja opravljajo z masnimi spektrometri.

Koruzni škrob in trsni sladkor, iz katerih izdelujejo sladkorni sirup, ki je po svoji sestavi podoben invertnemu sladkorju iz medu, nastajata pri fotosintezi po tipu G 4. Razmerje med ^{13}C in ^{12}C v teh sladkornih sirupih je v izotopskih laboratorijih navadno primerno -11 ‰, brez večjih nihanj.

Čebele nektar prinašajo z rastlin, pri katerih poteka fotosinteza po tipu C 3. Tudi tu je vrednost σ $^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$ opazno homogena in je približno -23,5 ‰ (v ZDA je bilo to ugotovljeno že pri prvih 119 vzorcih medu).

Na podlagi teh dveh povsem različnih σ seveda lahko ugotovimo dodajanje koruznega ali sladkornega sirupa v pravega medu. Ker pa obstajajo tudi monofloralne vrste medu, pri katerih je σ višji od -23,5 ‰ (npr. akacijev med), je dodajanje sirupov do določene količine (do 12 %) nemogoče dokazati.

Zato so možnosti za ugotavljanje ponarejanja skušali še izpopolniti. Presenetljive rezultate je dala nova metoda, ki sta jo l. 1989 razvila White in Kenneth. Le-ta pravzaprav dopolnjuje analizi postopek Whita in Donerja iz l. 1978. Po novi metodi sta poleg določitve σ za sladkorje v medu ugotovila še σ v beljakovinski frakciji medu. Na ta način so določili tako imenovani interni standard. Če je

bila razlika med σ za beljakovine v medu in σ za sladkorje v medu -1 ‰ ali več, je to bil zanesljiv dokaz, da je med ponarejen.

Zaradi večje natančnosti je navedena še formula o določitvi sladkorja C 4 (tj. takega iz koruznega škroba ali saharoze).

$$\% \text{ sladkorja C4} = \left\{ \left[\frac{\sigma^{13}\text{C}_{\text{iz beljak. v medu}} - \sigma^{13}\text{C}_{\text{iz sladkorjev v medu}}}{\sigma^{13}\text{C}_{\text{belj.}} - /- 9,7} \right] \times 100 \right.$$

Če je odstotek sladkorja C 4 enak 7 ali več, je med ponarejen, tj. neprimeren. Pri vrednostih od 5 - 7 je sumljiv. Le če je vrednost po matematični formuli manjša od 5, je med zanesljivo naraven oz. naponarejen. Ta metoda je postala tudi uradna metoda AOAC (Association of Official Analytical Chemists). Uporabljajo jo po vsem svetu in je za zdaj tako najzanesljivejša kot tudi najbolj cenjena. Pri nas bi takšne analize zelo verjetno lahko opravljali na Inštitutu Jožef Stefan, morda pa tudi drugod - če bi bilo kaj interesentov. Kljub temu pa na svetovnem trgu žal ne uporabljajo vselej najzanesljivejših metod. Povečini uporabljajo le metodo po Whitu in Donerju iz l. 1978. Med proizvajalci oz. izvozniki medu in laboratoriji za kontrolo pa se je začelo tekmovanje v tem "kdo bo koga". V teh razmerah uporabljajo uvozniki in predelovalci oziroma konfekcionarji medu v Evropi tisto metodo kontrole, ki je zanje najugodnejša, vendar je tudi manj učinkovita. To je tako imenovana hibridna metoda, v Veliki Britaniji znana kot EVROPA SCIENTIFIC. Gre za mešanico obeh opisanih metod, tj. tiste iz l. 1978 in tiste iz l. 1989.

V laboratorijih največkrat opravljajo le kontrolo po metodi iz l. 1978. Če je rezultat višji kot -23,5 ‰, je po njihovem mnenju med primeren. Če je rezultat med vrednostma -23,5 ‰ do -21,5 ‰, je med sumljiv oz. dvomljiv. V takem primeru izvedejo še analizo na ^{13}C beljakovin v medu. Če je odklon manjši od -1 ‰ (ali po matematični formuli manjši od 5%), je med primeren. Če je rezultat večji kot 11% (ali po matematični formuli več kot 7%), med ni primeren.

(Nadaljevanje sledi.)

ČD APIS GOSTILO AVSTRIJSKE ČEBELARJE

V nedeljo, 25.4.1999, smo v Velenju sprejeli 30 avstrijskih čebelarjev - predstavnikov sedemnajstih čebelarskih društev iz okrožja Velikovca in Celovca. ČD Apis je v sodelovanju s ČD Mlinšek pripravilo srečanje na Osnovni šoli Miha Pintar-Toledo, katere vrata so čebelarskim prireditvam vedno na široko odprta. Gostje so prispeli ob 9⁴⁵ in po skromni čebelarski malici prisluhnili zastopniku ČD Apis in konstruktorju FV panja - Matjažu Vehovcu. Na željo gostov je tekla beseda o izobraževanju mladih čebe-

larjev v Sloveniji in pomlajevanju čebelarskih vrst. G. Vehovec je spregovoril tudi o prvem izobraževanju čebelarskih mojstrov po drugi svetovni vojni v Sloveniji. Le-to poteka pod pokroviteljstvom čebelarske šole iz Gradca. Seveda je beseda nanesa tudi na čebelarjenje v nakladnih panjih. Glede na to, da so v Avstriji začeli množično čebelariti z njimi že pred tridesetimi leti, so nas zanimale izkušnje avstrijskih kolegov. Izvedeli smo, da se pri njih pojavlja kar lepo število različnih panjskih sistemov. Med njimi zavzema LR panj le majhen delež in še ta je v upadanju. Vedno večje je tudi zanimanje za čebelarjenje v nižjih nakladah. Po kosilu smo si ogledali velenjski grad, v katerem je na ogled več zanimivih razstav: afriška zbirka slovenskega popotnika Františka Folta, slikarska razstava, razstava fosilnih ostankov mamuta... Popoldne smo si na predlog gostov po-

drobneje ogledali FV panje ter tehniko čebelarjenja z njimi. Pozornost sta pritegnili predvsem kvadratna oblika panja z možnostjo postavljanja na toplo in hladno stavbo ter majhna poraba časa, saj se s posameznimi sati povečini ne dela več. Tako je trajal pregled z menjavo naklade in z dodajanjem četrte naklade s satnicami, le nekaj minut. Čas je kar prehitro minil in za konec smo gostom podarili nekaj simboličnih daril (mape, čebelarske koledarje, nekaj jubilejnih izvodov Slovenskega čebelarja o zgodovini slovenskega čebelarstva), g. Vehovec pa je v spomin na srečanje prejel od avstrijskih čebelarjev originalno grafiko o "staro egipčanskem čebelarstvu". Razšli smo se s prijetnimi vtisi in v želji, da bi izmenjavo izkušenj nadaljevali tudi v prihodnje. Nenazadnje se zahvaljujemo ČZS in mestni občini Velenje za promocijski material ter Kmetijski zadrugi Šaleške doline za denarno podporo.

za ČD Apis: Stanka Rižnar

Vzreja matic

DARKO GRM

Hude Ravne 1, 1273 Dole pri Litiji

tel.: (061) 872 145

- Sprejemamo naročila za označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS.
- Ponujamo vam tudi matičnike črne barve za pridobivanje matičnega mlečka ali za vzrejo matic.

OBVESTILO O DVEH ČEBELARSKIH TEČAJIH

Center za poklicno izobraževanje v Trstu in Čebelarški konzorcij Trst organizirata dva zanimiva seminarja, nanju pa vabita tudi slovenske čebelarje, ki bi želeli poglobiti svoje znanje na področju čebelarstva. Oba seminarja finančno podpira Evropska unija, tako da sta brezplačna.

Prvi seminar je seminar za vzrejevalce matic.

Pogoji za udeležbo na njem so: starost več kot 25 let, udeleženec mora imeti neki poklic ali vsaj končano srednjo oz. višjo šolo ali fakulteto in mora biti brezposeln. Ta tečaj naj bi torej udeležencu omogočil poklic in delo vzrejevalca matic.

Sestavljata ga teoretični in praktični del, skupaj pa obsega 140 ur. V teoretičnem delu se bodo udeleženci seznanili z biologijo čebel, s pasmami čebel v Evropi, selekcijo, sodobnimi pripomočki in z opremo, potrebno za vzrejo matic, s tehniko vzreje, marketingom in z boleznimi čebel. Učili se bodo, kako voditi plemenilno postajo in kako zagotavljati njeno donosnost. Praktično delo bo potekalo v Italiji in delno v Sloveniji, morda pa tudi v Avstriji.

Drugi seminar je seminar za ocenjevalce medu.

Pogoji za udeležbo so: starost manj kot 25 let, brezposelnost, končana srednja oz. višja šola ali fakulteta.

Tečaj bo trajal 80 ur, sestavljen je iz teoretičnih predavanj in praktičnih vaj. Udeleženci bodo spoznali pomen medu za prehrano, potek laboratorijskih analiz medu, organoleptično ocenjevanje, delovanje čutov, medovite rastline, zakonodajo o medu, kemično sestavo medu, tehnologijo pridelave, higieno, napake medu itd.

Praktični del bo obsegal obiske večjih čebelarstev, sodelovanje pri točenju medu in obiske laboratorijev v Italiji in Sloveniji. Predavanja bodo v italijanskem jeziku, zato je seveda nujno dobro poznavanje jezika. Glede na to bo tečaj zanimiv predvsem za tiste Slovence, ki živijo ob naši zahodni meji, oz. tiste, ki obvladajo italijanski jezik.

Vse, ki se želijo prijaviti na tečaj o vzreji matic, opozarjamo, naj to storijo čim prej, ker se bodo predavanja začela že maja. Seminar za ocenjevalce medu se bo predvidoma začel septembra letos.

Prijavite se na naslov: Bruno Bordon, ENAIP Via dell'Istria 57, Trst

Tel.: 0039 040 765285, faks 7606184

Vpisovanje je na sedežu Centra za poklicno izobraževanje, vseh šest dni v tednu, od 10. do 13. ure.

Franc Šivic

ZLATO ZASLUŽNIM ČEBELARJEM

Na skupščini Čebelarске zveze Slovenije je prejelo Čebelarško društvo "Antona Žnideršiča" Ilirska Bistrica najvišje čebelarško odličje, ki ga podeljuje Zveza, to je zlato odličje Antona Janše. Tako visoko odlikovanje so ilirskobistriški čebelarji prejeli za posebne zasluge pri razvoju slovenskega čebelarstva. V obrazložitvi je rečeno, da si je Čebelarško društvo Antona Žnideršiča zaslužilo omenjeno odličje zaradi svoje vsestranske aktivnosti, tako na področju organiziranosti društva, v katerem je več kot 110 članov, in ohranjanja čebelarске tradicije (pred kratkim je društvo slavilo 90-letnico svojega obstoja), pa tudi zaradi posebne pozornosti, ki jo namenjajo zdravstvenemu varstvu čebel ter s tem v zvezi izobraževanju članstva, kar je prvi pogoj za uspešno čebelarjenje. Nenazadnje pa v društvu skrbijo tudi za družabno življenje članstva. Ob okroglih jubilejih obiskujejo svoje starejše člane in jim izročijo spominsko darilo. Poleg drugega je društvo dejavno tudi na področju sodelovanja z drugimi društvi v Sloveniji in zunaj nje. Visoko priznanje je iz rok predsednika Čebelarске zveze Slovenije Lojzeta Petarleta v imenu ilirskobistriških čebelarjev prejel predsednik društva Ivan Šuštar.

Tekst-foto: Petar Nikolić

ČEBELNJAK JE TUDI OKRAS KMETIJE

IVAN RIFEL

Koroška je poleg Gorenjske zibelka čebelarstva, bogata z medovitim cvetjem in neizmernim virom nektarja, kadar zamedita smreka in jelka. Da bi izbrali dobre medene letine, ki se pojavijo vsakih nekaj let, je poleg naravnih danosti potrebno tudi znanje, predvsem pa ljubezen do čebelarjenja. Pri tem ne sme biti sebičnosti ali želje po velikem dobičku, ker tega ni. Kadar zamedí gozd, nam čebele povrnejo vse trud, ki smo ga vložili v njihovo preživetje v sušnih letih. Ne bom pretiral, če rečem, da čebelarji, ki imamo večje število družin, skoraj ves prosti čas od aprila do oktobra preživimo pri čebelah. Pri našem delu smo neposredno povezani z naravo, prispevamo pa ji tudi velik delež za njen obstoj, saj čebele oprahujejo skoraj vse cvetoče rastline in brez njih ne bi bilo življenja. Zaradi neizmernih pridnosti nam poleg medu prinašajo še cvetni prah, propolis in vosek, iz matičnikov pa pridobivamo matični mleček. Vsi ti produkti so neprecenljive vrednosti za naše zdravje.

Pred zimo smo čebele zapažili in s tem končali čebelarjenje v minulem letu. Pozimi smo brali čebelarstvo literaturo in se udeleževali predavanj, ki jih organizira društvo ali zveza društev. Najpreidem k dejstvu, ki me teži! V našem društvu se je porodila misel o ustanovitvi doma čebelarjev, v katerem bi imeli sestanke, strokovna predavanja s filmskimi predavanji, manjši čebelarski muzej in prodajalno čebelarskih potrebščin. Prodajalna bi bila poleti odprta trikrat na teden po 4 ure, pozimi pa bi bila zaprta. Za to dejavnost pa je potrebno soglasje občine. In kaj so povedali in zahtevali?

1. Ime lastnika stavbe ali lokala.
2. Urejenost prostora: sanitarije za osebe, zunanja in notranja urejenost.
3. Prodajni prostor je lahko prostor, v katerem je že trgovina ali je bila pred nedavnim, za starejšo stavbo oz. lokal pa je treba preskrbeti vso gradbeno dokumentacijo kot za novogradnjo in z vsemi soglasji.
4. Ustrezna kvalifikacija prodajalca: poslovodja z izpitom ali višja izobrazba VI. oz. VII. stopnje ne glede na smer.

Katere pogoje izpolnjujemo:

1. Lastnik prodajalne je čebelar, član našega društva.
2. Urejenost prostora: z manjšimi popravili bomo izpolnjevali pogoje. Sanitarije za osebe so oddaljene 20 m od prodajalne.
3. Prodajni prostor. Pred nedavnim je imelo trgovsko podjetje v tem prostoru skladišče za živila.

Stavba oz. prihodnji dom čebelarjev je bil leta 1997 prenovljen, nova je strešna konstrukcija, obnovljena sta zunanji in notranji omet, belo prepleskano, tla na novo betonirana - estrih, položen je tapison. Velikost stavbe je 11 x 6 m. Predviden prostor za prodajalno in muzej obsega 5 x 8 m = 40 kv. m, prostor za društveno dejavnost pa 5 x 4 = 20 kv. m. Z zadovoljstvom ugotavljam, da so bili na občini Ravne - Prevalje naklonjeni naši pobudi, dodelili so nam denarno pomoč za pospe-

ševanje čebelarstva, gospa M. Leskovec pa se je po službeni dolžnosti trudila, da bi prodajalno lahko legalizirali. Na žalost pa po zakonu ni predvidene prodajalne, ki bi bila odprta le nekaj ur na teden ter specializirana izključno za čebelarske potrebščine. Mislim, da bi morali tako majhno prodajalno obravnavati drugače kot preostale klasične trgovine. Po mojem mnenju lahko čebelarstvo prodajalno primerjamo s kioskom, v katerem lahko po zakonu poleg nekaterih živil prodajajo tudi izdelke domače in umetne obrti iz lesa, plastike in kovin. Če bi našo prodajalno vključili v to dejavnost, potem ne bi bilo večjih zapletov. Poslovanje v kioskih je opisano v Uradnem listu, št. 28, 4. 6. 1993, str. 1544 pod naslovom "Drugi pogoji za posamezne vrste prodajal". Sporen je tudi pogoj za prodajalca. Po zakonu je to lahko samo poslovodja z izpitom ali kdor ima VI. oz. VII. stopnje izobrazbe ne glede na smer. Trdno sem prepričan, da lahko čebelarstvo prodajalno uspešno vodi le čebelar, ki ovlada zelo zahtevno področje čebelarstva od tehnologije do zdravstva, predvsem pa mora biti starim in mladim čebelarjem svetovalec. Čebelarska prodajalna ni namenjena samo za prodajo blaga, ampak mora biti res dom čebelarjev, v katerem bodo čebelarji obravnavali izkušnje starejših, jih prenašali na začetnike in mlajše rodove. Zlasti so skrb zbujujoče skoraj neobvladljive čebelje bolezni, kot so varoa, huda gniloba, pršica, nosema in druge. Le z velikim trudom in skrbjo ter znanstvenimi dosežki na področju veterine (zdravila), lahko čebele obvarujemo pred propadom. Srečno je društvo, ki ima v svojih vrstah veterinarja. Pri nas je to dr. Pavel Potočnik, ki nam vsestransko svetuje in pomaga pri zdravljenju. Posebej poudarjam, da prodajalna lahko obstaja le ob minimalni najemnini in simbolični nagradi za prodajalca, saj predvideni dohodek ne bi prenesel večjih režijskih stroškov.

Lepa Mežiška dolina je z zaprtjem rudnika svinca in topilnice v Mežici in Žerjavu postala ekološko čistejša. V nekdanji mrtvi reki Meži spet plavajo postvri, na dnu reke je videti kamne, čebele se v njej spet napajajo in nosijo vodo v panje za novi rod. Hribi v okolici Mežice, Žerjava in Črne so ozeleneli, v nekoči sivo dolino se vrača življenje, čebele bodo tam spet dobile svoj prostor. Čebele so simbol pridnosti in zdravja. Naša želja je, da bi na vsaki kmetiji postavili čebelnjak, saj ta ne bo samo dom čebel, ampak tudi okras kmetije ter kmetov skromen dopolnilni dohodek. Za turizem v naših krajih ne potrebujemo drage promocije, kajti čebele oznanjajo, da je dolina spet zelena in cvetoča, kot je bila nekoč. Za učinkovito turistično ponudbo in dopolnilno zaposlitev potrebujemo čebelarji moralno pomoč občine, zlasti pomoč pri ustanovitvi čebelarskega doma z vsemi omenjenimi dejavnostmi. Želimo si tesno sodelovanje z novo ustanovljeno občino Prevalje ter razumevanje za naša prizadevanja za razvoj čebelarstva. Naše društvo pa se vnaprej zahvaljuje za razumevanje in pomoč pri ustanavljanju doma in oživljanju čebelarstva.

ČEBELARSTVO NA BOŠTANJSKEM

V 19. STOLETJU IN V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA¹

FRANCI MAROLT

Čebele so imeli skorajda pri vsaki hiši. Naseljene so bile povečini v kranjičih, košev pa za razliko od nekaterih drugih slovenskih krajev v Boštanju in okolici tedaj ni bilo. Zdaj razširjene panje, to je panje s premičnimi sati, so začeli uvajati nekako v dvajsetih letih tega stoletja (predvsem AŽ panje).

Čebelarjenje v kranjičih je bilo razmeroma preprosto. Jeseni so del čebeljih družin(-ic) zažveplali (redkeje so jih "ometali"), satje so nato izrezali ter odstranili mrtvice in dele satov z morebitno zalego. Potem so medeno satje premečkali. Med se je navadno izcejal v lesen škaaf, v katerem so ga tudi shranjevali. Sladke, še medene voščine so potem veselo zvečili zlasti otroci. Prežvečen vosek so skrbno, do zadnjega koščka zbrali, ga stisnili v kepe in prodali. Vosek je bil takrat neverjetno dragocen. Anton Mozič (1911-1995) iz Boštanja je vedel povedati takole: "Vusk! Tu je blu ku zlatu!" Vosek je bil namreč veliko (nekajkrat) dražji od meda; zdaj je razmerje približno 1:1. Sicer pa je bil tudi med zelo cenjen. V zdajšnjih razmerah si skoraj ne moremo predstavljati, kako zelo radi so ga imeli, kako dober in oboževan je bil! In nikakor ni bil "edino sladilo" (v zdajšnjem razvrednotenem pomenu), ampak je bil pri večini ljudi obravnavan predvsem kot izjemno zdravilo - zdravilo za marsikaj. Cena medu je

Prizadevni tajnik ČD Sevnica Viktor Kladnik opazuje delo čebel.

bila vezana na ceno "šnopca", "putra" in menda tudi teletine, v razmerju 1:1. Medove so že kar dobro poznali oziroma razlikovali. Znale so bile tri vrste: cvetlični, kostanjev in ajdov. Kolikor je znano, morebitnih manjnih, to je t. i. gozdnih medov, niso posebej prepoznavali. V zvezi z medom naj še omenimo, da so "jemali med" tudi z rezanjem dela medenega satja in odvzemanjem iz panja, pri tem pa čebel niso morili (žveplali). To so počeli ob različnih priložnostih, nekako v obdobju od aprila do oktobra. Po navadi so odrezali le majhen košček sata, npr. kadar so prišli na obisk sorodniki, prijatelji ali pa v veliko veselje otrok:

"Pejt Ani, grjim h čebijlam, bum mau mjida dav," je npr. je Ivan Marolt (1884-1963) z Redne povabil vnukinjo, kadar je šel v čebeljak, seveda, če ga je sploh kaj bilo. Čebelarjenje v kranjičih je bilo namreč bolj negotovo in dokaj nedonosno. Težava ni bila le v tem, da ni bilo sladkorja, s katerim bi po potrebi krmili čebele, ampak tudi v razmeroma skromnem čebelarskem znanju. Takratno čebelarjenje je tako v veliki meri omogočala ajda, saj so

jo tedaj še precej sejali in je tudi precej medila (do približno 1960). Kljub temu pa se je včasih zgodilo, da je veliko čebeljih družin čez zimo odmrlo. Nekateri so novembra prenesli kranjiče iz čebeljakov na podstrešja, da bi čebele zanesljiveje preživele zimo. Spet drugi so panje na debelo obdali s senom. Ivan Jeraj (1907-1988) iz Puglja je vedel povedati: "Ku so ble čebele na dilah, smo utroc hudil trkat pu pajih in puslušat kaku čebjile šumijo. Ku pa je pršla pumlad so ble vse mrtve ..." V zvezi s kranjiči velja še omeniti, da so bili različnih velikosti oziroma prostornin. Za razliko od kranjičev na Gorenjskem so bili tukajšnji nekoliko višji in za malenkost ožji (zunanje mere tukajšnjih so bile približno 19 x 29 x 80 cm). Prednjih sten, to je panjskih končnic, pa, kolikor je znano, niso poslikavali.

Posebno zanimivo in živahno, celo razburljivo je bilo v obdobju rojenja. V tem obdobju se je število naseljenih

"kranjičev", zlasti ob ugodnih letih, hitro povečalo (tja do 30). Takrat je čebelar (navadno gospodar) hodil poslušat petje matic, da bi ugotovil, kateri panji bodo kdaj rojili. No, kljub temu se je kaj rado zgodilo, da je kakšen roj pobegnil v hosto (zlasti drugi in tretji roji). Posebno boleča pa je bila izguba zgodnjih in "močnih" prcev. Veljalo je: "Aprila je roj vreden zlata, maja srebra, junija pa nič več ne

velja." Pobegle roje je najpogosteje pobrala prva zima. No, včasih pa je kakšen le nabral "zaklad". Tako se je npr. v štiridesetih letih tega stoletja na Redni zgodilo, da je bilo v starem kostanju za polno brento medenega satovja. Čebele so se pozneje še večkrat naselile v stari kostanj, le "zaklada" ni bilo ali pa je bil precej manjši. A kdo ve, morda bo še kdaj...

V dvajsetih in tridesetih letih tega stoletja so postopno začeli uvajati AŽ panje. Vendar zlasti starejši čebelarji sprva niso bili preveč navdušeni nad novimi panji. Ivan Jeraj (1907-1988) je večkrat pripovedoval, kako prenečen in ogorčen je bil njegov oče, ko je domov prinesel prvega "znidersiča". Dejal mu je: "Kuga buš pa dau u tu vjilko škatlo? Sej še u tejša (kranjiča) nejmaš kej djeti!" Čeprav je od takrat minilo veliko časa, bi se kaj podobnega lahko pripetilo tudi zdaj, ko si zelo prizadevamo za čebelarjenje v velikoprostorninskih panjih. Kljub prvotni zadržanosti in pomislekom pa se je čebelarjenje z "umetnimi" panji postopno širilo. Z naprednejšim čebelarjenjem so bili večji in zanesljivejši tudi pridelki medu. Na drugi

strani pa se je staro kmečko čebelarjenje s kranjčiči, s svojo mikavno preprostostjo vred, vedno bolj umikalo in izginjlo nekako v sredini tega stoletja.

Čeprav naši predniki niso vedeli za koristnost čebel pri oprashaevanju in so bili večkrat tudi pošteno opikani, so jih zelo spoštovali. Ali kakor je imela navado s posebno spoštljivostjo reči Antonija Železnik (1902-1981): "Čebjila umre. Grejh bi blu rječt drugač."

1 Zapis je nastal po ustnem izročilu Jerajevih s Puglja, Maroltovih in Antonije Železnik z Redne ter Antona Možica iz Boštanja ob praznovanju 800. obletnice prve pisne omembe kraja Boštanj in 100-letnice revije Slovenski čebelar.*

DEŽELA PETRA KLEPCA

Ta dežela obsega 36 km², ima 19 naselij in 480 prebivalcev. Občina Osilnica je mejna občina med Hrvaško in Slovenijo, državi pa ločuje tudi reka Kolpa.

Čebelarji iz občine Osilnica smo se 24. februarja letos zbrali v znani gostilni Antona Kovača, da bi se dogovorili, kako obvarovati zdravje čebeljih družin pred zajedavci, predvsem pred varoo, in kako na zdravstvenem področju sodelovati s čebelarji iz Hrvaške.

Tako smo se dogovorili, da bomo mag. dr. vet. Jožeta Gabrovska povabili, naj nam strokovno predstavi zatiranje škodljivih boleznih pri čebeljih družinah. Našemu vabilu se je rad odzval in poleg predavanja tudi praktično pokazal delo s strojem za zamegljevanje z zdravilom hemovar v panjih. Poleg tega je dvema našima članoma podal strokovno napotilo o preventivni dejavnosti, tako da bosta odslej lahko to delo opravljala samostojno. Naše srečanje je bilo zelo uspešno, saj je pogovor trajal več kot tri ure.

Tega klepeta so se udeležili tudi čebelarji z druge strani Kolpe, iz Hrvaške. Niso se mogli načuditi organiziranosti in volji Republike Slovenije, da je za strokovno izobraževanje čebelarjev ponudila sedem veterinarjev z visoko izobrazbo, ki skrbijo za zdravstveno varstvo čebel v Sloveniji. Zavedamo se, da brez znanja ne bomo obvarovali čebeljih družin in neokrnjene narave v deželi Petra

Klepca. Ta težnja ni v ospredju samo med čebelarji, saj je takšna tudi težnja župana občine Osilnica g. Antona Kovača. V boj proti varoi se je vključila tudi občina Osilnica, saj je pri obrtniku Zajcu v Ljubljani kupila stroj za zamegljevanje. Odslej bomo v naši občini res lahko predelovali čist in neokužen, predvsem gozdni med.

Za zavarovanje narave, čebeljih družin in za plodovito sodelovanje, seveda ob spodbudi občine Osilnica, razmišljamo, da bi čim prej ustanovili občinsko čebelarško društvo, v katerega naj bi se včlanilo približno 20 članov. K sodelovanju bomo povabili tudi sosednje hrvaške čebelarje, kajti če bomo naše čebelje družine zdravili hkrati, bo uspeh popoln, tako da bomo našim kupcem lahko ponudili zdrav gozdni med.

Razmišljamo, da bi povabili k sodelovanju tudi čebelarje iz občine Kočevje, predvsem pa, da bi skupaj s turističnim društvom in okoljevarstveniki v turistično ponudbo vključili tudi naše čebelje pridelke in s tem ponesli sloves dežele Petra Klepca v svet.

Želimo si še plodovitejšega sodelovanja z županom g. Antonom Kovačem in znano gostilno dobrih domačih dobrot in pečenih rib.

Nasvidenje v naši občini!

Peter Ozbolt

ČEBELARSKA RAZSTAVA V TURNIŠČU

Čebelarško društvo Črenšovci je v prostorih občinske stavbe v Turnišču pripravilo društveno čebelarško razstavo in na njej predstavilo več kot 400 različnih čebelarških eksponatov. Sicer pa zametki društva segajo pet desetletij nazaj. Zdaj je v društvo vključenih 30 članov iz občin Črenšovci, Odranci in Turnišče, vsi pa si po svojih močeh prizadevajo, da čebelarstvo v tem koncu Prekmurja ne bi zamrlo. Gradivo in čebelarške pripomočke so prispevali člani društva, najbolj dejavna pri pripravi razstave

pa sta bila Alojz Cigan in Jože Tratnjek. Anton Horvat je pripravil zgodovinski pregled čebelarstva na Slovenskem in v njem predvsem poudaril zasluge slovenskih čebelarjev, kot so bili Anton Janša, Peter Pavel Glavar in drugi snovalci zgodovine čebelarstva na Slovenskem. Sama razstava je pokazala velik napredek (od prvih začetkov do zdaj) v čebelarjenju in pridelavi medu. Prizadevni čebelarji so razstavili tudi bogato zbirko strokovne literature, zlasti o čebeljih boleznih, različne pripomočke, medovite rastline, med in sodobno točilo.

Ob tem so čebelarji obiskovalce seznanili s težavami, s katerimi se srečujejo pri svojem delu. To so zlasti bolezni čebel in uporaba strupenih sredstev za varstvo rastlin. Sicer pa je bila letošnja čebelarška bera dokaj dobra; dober je predvsem pridelek cvetličnega in gozdnega medu, nekoliko manj pa so pridelali prevažalci. Pri organizaciji razstave sta čebelarjem pomagali občina Turnišče in PTZ. Razstavo so si ogledali tudi učenci osnovne šole Turnišče, na kateri sicer deluje čebelarški krožek.

Jože Žerdin

V spomin

ALOJZ LOTRIČ

Avgusta 1998 smo se na selškem pokopališču poslovili od vnetega čebelarja in mizarja Alojza Lotriča iz Podlonka nad Železniki.

Rodil se je 1919 v Domžalah v veliki Lojzetovi družini. Čebele so bile že takrat sestavni del domačije, in to je verjetno vplivalo na pokojnika, da jih je kasneje vzljubil in skoraj v celoti zaživel z njimi. Vojna vihra je Alojza potegnila v gozdove med partizane, kasneje pa se je s svojim dokaj nemimim duhom spopadel v življenju z marsikatero preizkušnjo. Na jesen življenja se je ustallil v vasi pod Ratičevcem in v svojem družinskem okolju užival ob čebelah in izdelovanju čebeljih panjev. Vseskozi pa je aktivno sodeloval v ČD Železniki, za kar je prejel tudi čebelarstvo odličje Antona Janše, leta 1997 pa je postal častni član našega društva. Dolgoletna zahrbtna bolezen pa je bila močnejša od njegove volje do življenja. V spominu ga bomo ohranili kot odprtega in pravičnega človeka, ki je znal prisluhiti ljudem v težavah, saj je s svojimi razsodnimi predlogi je velikokrat pripomogel, da so bili odnosi v njegovi bližnji okolici boljši.

Ohranili in spominjali se ga bomo s hvaležnostjo v srcu!

*Čebelarstvo društvo
Železniki*

JANEZ ATELŠEK

V začetku februarja tega leta smo se moziški čebelarji za vedno poslovili od dolgoletnega čebelarja Janeza Ateška iz Šmihela nad Mozirjem. Spoštovani član je dočakal visoko starost 94 let. Živel in kmetoval je na napredni hribovski kmetiji in že od leta 1927 čebelaril s približno 15 panji. Za njegove čebele bo odslej skrbel njegov sin, saj mu je pokojni že v otroških letih privzgojil ljubezen do čebel in narave. Ob odprtem grobu na šmihelskem pokopališču se mu je predsednik družine z ganljivimi besedami zahvalil za njegovo nesebično delo in pripadnost čebelarstvu.

Spominjali se ga bomo kot dobrega in poštenega čebelarja.

*Moziški čebelarji
ČD Mozirje*

ANTON LEPKO

Aprila letos smo se člani čebelarkega društva "Mlinšek" Velenje skupaj s številnimi sokraji in znanci poslovili od častnega člana našega društva, velikega ljubitelja narave in čebel Antona Lepka. Življenje narave je neizmerno bogato v svoji skromnosti in takšen je bil tudi naš Tonček. Rodil se je leta 1910 v Plešivcu pri

Velenju. Čebelariti je začel že kot mlad fant, organizirano pa je čebelaril vse od leta 1930. Ves ta čas je bil član Čebelarkega društva "Mlinšek" Velenje. Kot čebelar je bil izjemno vreden, to pa je bilo videti tudi pri njegovih čebelah. Tam je našel tudi svoj mir in zadovoljstvo, saj je bil njegov značaj precej podoben značaju čebelic. Za zasluge v čebelarstvu je prejel odličji Antona Janše III. In II. stopnje.

Člani Čebelarkega društva "Mlinšek" Velenje se ga bomo spominjali kot delovnega, skromnega in prijaznega čebelarja. Ohranili ga bomo v lepem in trajnem spominu.

Čebelarstvo društvo "Mlinšek" Velenje

Andrejina Batič

Le nekaj dni pred prihodom pomladi je zapustila vrste goriških čebelarjev in odšla v večnost dolgoletna članica društva Andrejina Batič iz Šempasa, vdova po znanem čebelarju Danielu Batiču. Skupaj z možem sta skrbeli za več kot sto pridobitnih panjev. Kljub obilici drugega dela na veliki kmetiji sta jih vzorno oskrbovala in jih celo prevažala v Liko. Za sodelovanje v Čebelarkega društvu Nova Gorica sta prejela priznanje Antona Janše, ki je obema veliko pomenilo. Kmetija je zdaj ostala brez pridnih rok in izkušene gospodarice. Vse breme kmečkega dela bo poslej na ramenih hčerke Viktorije. Ker ima tudi ona rada čebele, zeli, da bi se čebelarstvo, čeprav v manjšem obsegu, pri Batičevih nadaljevalo. Želimo ji veliko uspeha pri njenem prizadevanju.

Franc Šivic

TONE VODOŠEK

V prvi polovici marca 1999 smo se čebelarji Čebelarke družine Peter Močnik Studence-Pekre poslovili od našega zvestega člana Toneta Vodoška. Rodil se je leta 1932 v Gaberniku pri Zg. Polskavi. V Pekrah pri Mariboru si je ustvaril dom in družino. Čebelariti je začel leta 1974, ko mu je sin kupil dva panja. Leta 1984 je postal član naše družine. Za svoje vestno delo v družini je prejel pisno priznanje. Tone je zazimil osem AŽ panjev, žal pa zaradi zahrbtna boleznii ni dočakal dneva, da bi videl svoje čebele, kako spomladi nosijo rumeni cvetni prah v panje. Kot dobrega prijatelja in aktivnega člana ga bomo ohranili v lepem spominu.

ČD Peter Močnik Studence-Pekre

V SLOVO ČLANOM ČD BOROVNICA

Na zadnjem letnem občnem zboru smo čebelarji Borovnice počastili spomin na tri umrle čebelarje: Vinka Urha, Iva Ternerja in Marka Tihla. Dobro prijatelje in vestne čebelarje bomo ohranili v prijaznem spomnu.

ČD Borovnica

ODDAM v najem stalne čebelnjake po 30 AŽ panjev v Istri in Brkinih, ☎ 066 647 129.

IZDELUJEM panje AŽ 12, 11, 10, 9, 7 in 5 S in zaklade 10 in 9 S, ☎ 064 431 007 M. Dobnikar, Visoko 93.

PRODAM točilo za med na 3 sate, ☎ 064 557 924.

PRODAM 3-satno točilo za med, ☎ 061 739 746.

PRODAM odlično ohranjen avtobus-čebeljak za 82 družin in 20 prasilčkov za 500.000.- sit, podarjam 15 prasilčkov, ☎ 061 14 16 199.

PRODAM enojno in dvojno panjsko enoto ŠUČEB, ki sta vgrajeni v manjši zloziljivi čebeljak s podrobno zapisano tehnologijo čebelarjenja, ☎ 061 611 173 - Lado Šušteršič.

PRODAM zabojniki z 48 AŽ 10 S panji ter tovorno vozilo OM-ORSETO 15 in vozno z B kategorijo. Čebelje družine so močne in zdrave - z zdravniškim spričevalom. Cena po dogovoru, ☎ 061 737 059 ali 041 723 122.

KUPIM nekaj čebeljih družin ali rojev, ☎ 063 797 128.

UGODNO prodam fiat 1300 - tovornjak, prirejen za prevoz čebel, ☎ 061 777 239 po 20:00 uri.

PRODAM točilo za med na 3 sate, ☎ 0608 42 228 po 20.00 uri.

PRODAM čebelje družine na LR satju, ☎ 061 701 289 med 17.00 in 20.00 uri.

KUPIM 10 družin na AŽ satju, ☎ 061 645 066.

PRODAM nekaj čebeljih družin na 5 AŽ satih, ☎ 062 641 388 zvečer.

ZARADI smrti moža prodam: prirejeno traktorsko prikolico za 14 oz. 28 panjev, štirisatno ročno točilo, 10 naseljenih panjev, ves čebelarški pribor, ☎ 061 791 388.

PRODAM nove 10 S AŽ panje in 7s prasilčke, lesna galanterija, Peter Zakrajšek s.p., ☎ 061/ 152 62 51.

KUPIM rabljene LR panje do 1500 SIT/kos, ☎ 061/775 309

ČEBELARSKO SREČANJE V SOBOTO, 3. JULIJA, V DRAVSKI DOLINI

Čebelar Marko Glaser vabi čebelarke in čebelarje na strokovno srečanje pri svojem čebelnjaku na Kozjem vrhu 7 - na pol poti med elektrarno Vuhred in krajem Brezno pri Podvelki v Dravski dolini - 3. julija ob 9.00 uri. Ob cesti Dravograd-Maribor približno 200 m od glavne ceste bo na hribu začasen kažipot "ČEBELARJI". Čebeljak je sredi gozdnega pašnega okolja. Predstavljene bodo izkušnje čebelarjenja v AŽ panjih. Predavatelj bo Janez Brvar in še nekateri člani ČIK Maribor. Informacije ☎ 0602 66 142 po 20.00 uri. Vabljeni.

POVERJENIKI ZA PASIŠČA

ČD DOLSKO – prijave za kostonjevo pašo pošljite do 5.6. 1999 na naslov: Gostilna »Žerjavica«, Dolsko, 1262 Dol pri Ljubljani, telefon 061 647 084.

ČD IG - za Tomišelj, Vrbljene, Strahomer: Anton Koren, Tomišelj 41/a, 1292 Ig, tel.: 061/125 96 56 in 041/583 253. Matija Božič, Puterlejeva 53, 1000 Ljubljana, tel.: 061/ 446 422.

- za Brest, Matena: Tone Pavlič, Brest 23, 1292 Ig.

- za Staje, Kot, Iška vas, Gornji Ig, Anton Maček, Iška vas 40a, 1292 Ig, tel.: 061/662 275

- za Zapotok, Dobravica, Škrijle, Golo: Jože Piškur, Dobravica 10, 1292 Ig, tel.: 061/ 662 220.

ČD Šempeter – Razpis za prijave za škržatovo pašo na območju občin Nova Gorica, Miren-Kostanjevica in Šempeter-Vrtojba. Prijave pošljite do 10. julija 99 na naslov Jože Pracek, Ul. Bojana Vodopivca 7, 5294 Dormberk, telefon 065 - 56 479.

ČD KOČEVJE – prijave za hojevo pašo – Jože Vidmar, Ljubljanska 36, Kočevje, telefon 061 857 487 (v večernih urah). Pisne vloge pošljite do 15. junija 1999.

ČD CERKNICA – poverjenika za pašo sta; Edvard Vičič, Popkova 1, 1380 Cerknica, tel. 061 791 913 in Alojz Klančar, Dolenje Jezero 4a, 1380 Cerknica, tel. 061 793 812. Pisne vloge sprejemamo do 30. junija 1999.

VZREJA MATIC V PREKMURJU

Tudi letos vam nudim odlične označene matice iz odbranih družin pod kontrolo KIS, čiste sivke in dobre medarice. Prevzem osebno ali po pošti. Se priporočam! Zoltan Kelemen, Krizevci 7, 9206 Krizevci. Tel. 069 54 252

Nove tržne možnosti za čebelarje

Sodobni porabnik in turist čedalje pogosteje išče primerno ponudbo z deskanjem po svetovnem računalniškem spletu. Morda se bo mudil v vaši bližini in bi si z veseljem ogledal tudi vaše čebelarstvo ter s seboj odnesel nekaj medu in drugih čebeljih pridelkov. Zato pripravljam posebne spletne strani o ponudbi naših čebelarjev. Čebelarji, osnovne podatke o vašem čebelarstvu in vaši ponudbi lahko predstavim domačim in tujim deskarjem na spletnih straneh že za 6.000 SIT. Za vse, ki se boste vključili v skupno ponudbo na spletnih straneh, imam že pripravljeno videokaseto "Socialno življenje čebel", poleg tega pa vas čaka še posebno presenečenje. Z vašo vključitvijo boste podprli mojo dejavno udeležbo na svetovnem čebelarskem kongresu v Vancouveru (Kanada) septembra letos, tam pa bom med drugim predstavil tudi vašo ponudbo. Pokličite me ali mi pišite, tako da vas bom lahko podrobneje seznanil s ponudbo.

dr. Janko Božič, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo
Večna pot 111, 1000 Ljubljana, tel. 061 123-33-88, fax. 061 273-390
e-mail: janko.bozic@uni-lj.si

JOŽE RIHAR s.p. ČEBELARSTVO IN IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME

Prepričajte se o kakovosti in ugodnih cenah naših izdelkov. Čebelarstva društva obveščamo, da po dogovoru lahko pridemo tudi k njim in jim ponudimo naše izdelke in storitve.

JOŽE RIHAR, Gabrje 42,
1356 Dobrova; tel/faks: 061/641-106

- Izdelujemo žične matične rešetke za vse vrste panjev, čebelarke lopatke, plastične odtočne pipe, lovilce rojev (lesice), osemsatna kasetna točila.
- Meljemo sladkor in izdelujemo sladkorne pogače, v zalogi pa imamo že narejene pogače po konkurenčnih cenah – prepričajte se!
- Pri nas dobite žico za žičenje, satnike (rogličice), testne mreže za lovljenje varoj, plastične razmike...
- Izdelujemo satnice in kuhamo voščine.

- KOMPLET ZA ZATIRANJE VAROE**
- TESTNI VLOŽEK DIAGNOSTIK
 - Hlapilnik z mravljično kislino
 - RAZLIČNI SISTEMI HlapENJA mravljične kisline 85%

VAROA STOP!!!

prihaja nov hlapilnik MEDJA-P popoln, enostaven, učinkovit primeren za vse panjske sisteme priročn za čebelarje

V te panje ne pridem več, tu je doma
NOV HlapILNIK MEDJA-P.

Čebelarstvo:
FRANČIŠEK EDVARD MEDJA
Lipce 7/b, 4273 BLEJSKA DOBRAVA
tel.&fax: 064/874 037
GSM: 041/ 729 019

ŠUČEB ENOTA UGRAJENA V ZLOŽLJIVE ČEBELNJAKE

LADO ŠUŠTARŠIČ –
ČELESNIKOVA 20
MEDVODE, telefon 061 611 173

zelo primerna za ljubiteljske čebelarje, predvsem začetnike. Kdor se želi seznaniti s čebelarjenjem v tem sistemu mu poleg nakupa enote nudim natančna pisna navodila o številnih možnostih čebelarjenja in mentorstvo.

APIS M & D d.o.o.
MARKO DEBEVEC
ČUŽA 7
1360 VRHNIKA
tel., faks: (061) 751-282

PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH

- NOVO! -

- IZDELUJEMO POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL, PO ŽELJI Z DODATKOM ZDRAVILNIH SREDSTEV
- APNENOGEL • NOSEMAGEL • STIMULANS • VAROGEL
- NA DEBELO IN NA DROBNO PRODAJAMO TUDI VSO ČEBELARSKO OPREMO
- POZIMI IN SPOMLADI OZ. V OBDOBJU DRUŠTVENIH OBČNIH ZBOROV ORGANIZIRAMO STROKOVNA PREDAVANJA IN NAKUP ČEBELARSKO OPREME V PRVI POTUJOČI ČEBELARSKI TRGOVINI PRI NAS!

Vse čebelarje in čebelarska društva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti.

- V zvezi s tem imamo urejeno vso dokumentacijo in vse možnosti za izdelavo.
- Satnice izdelujemo na novih sodobnih strojih, velikost celic popolnoma ustreza naši kranjski čebeli.
- Vosek steriliziram v oljnih sterilizatorjih pri 125 °C.
- Priporočamo Vam, da se za nakup satnic dogovorite v okviru čebelarskih društev (ugodnejša cena), po dogovoru pridemo po vosek tudi sami (če ga imate več kot 300 kg).
- Iz enega kilograma voska po dogovoru izdelamo od enajst do dvanajst AŽ satnic.
- Cene za predelavo voska v satnice so zelo ugodne, in sicer od 220 do 250 SIT za kilogram.
- Vosek odkupujemo po 600 do 700 SIT za kilogram.
- V zalogi imamo satnike, šestkrat vrtane, zbite ali lepje re.

ODPRTO IMAMO VSAK DELAVNIK OD 9. - 12. IN OD 16. - 18. URE, OB SOBOTAH OD 9. - 12. URE.

PRIZNANO VZREJEVALIŠČE Matic APIS M & D d.o.o., VRHNIKA

Sprejemamo prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Konec maja in junija lahko pri nas dobite čebelje družine na petih in sedmih satih.

NOVA knjiga uglednega profesorja dr. JOŽETA RIHARJA

VAROZA ČEBEL, četrta izpopolnjena izdaja.

- **Avtor nam na osnovi spoznanj iz prakse in iz knjig vodilnih svetovnih inštitutov, prikazuje uspešno prakso preprečevanja Varroa jacobsoni. Opisane postopke preprečevanja varoze lahko obvlada vsak vesten čebelar.**
- Knjigo sta pregledala in odlično ocenila dva znana slovenska veterinarja za področje čebelarstva: doc. dr. Aleš Gregorc iz VF v Ljubljani in mag. Mira Jenko Rogelj, iz Veterinarskega zavoda Slovenije.
- Cena knjige z vključenim prometnim davkom je sit 3.000.

Poštšina ni vključena v ceni knjige. Na vsakih 30 skupaj naročenih knjig, vam eno poklonimo.

PANSAN d.o.o. LJUBLJANA, Rožna dolina XIX/2, telefon/faks: 061 128 11 36.

GSM 041 410 -171, ali na ČZS, Cankarjeva 3, Ljubljana, tel.: 061 210 992, faks: 061 1261 335

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo "Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko- leta 1898.

Izdajaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Cankarjeva 3, 1000 Ljubljana, tel.: (061) 121 79 40, 121 79 44, faks: 12 61 335,

E- pošta: cebelarska.zveza.slo@siol.net

Izdajateljski svet: Ljotze Peterle, dipl. inž. Marjan Debelak, prof. Janez Mihelič, dr. Jože Šnajder, dr. Janez Poklukar in dr. Aleš Gregorc.

Uredniški odbor: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, dr. Jurij Senegačnik, doc. dr. Janez Poklukar, mag. Mira Jenko-Rogelj, dipl. inž. arh. Marjan Debelak, dr. Aleš Gregorc in dr. Janko Božič.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič, lektorica: prof. Nuša Radinja.

Letna naročnina za leto 1999 za nečlane je 6.600,00 SIT. Posamezna številka stane 550,00 SIT. Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar, je 5.500 SIT. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas (20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 50 SIT.

Reklamni oglasi: cela barvna stran na ovitku 100.000 SIT, v sredini 60.000 SIT, pol strani 30.000 SIT, četrt strani 14.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10%, za 6- do 10-kratno objavo 20%, za celoletno objavo 30%. Splošni oglasi po 50 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka ziro računa pri APP v Ljubljani je: 50100-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za kulturo Republike Slovenije (23/39-92) sodi Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja (13. točka tarifne številke 3), za katere se plačuje 5-odstotni prometni davek.

Oblikovanje in tehnična realizacija: ENJA d.o.o., Na Herši 7, Ljubljana. Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak.

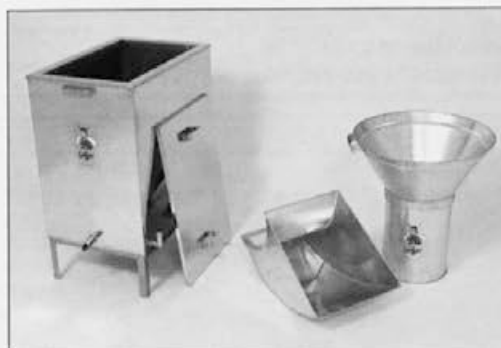
IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

- točila za med iz nerjaveče pločevine
- posode za med iz nerjaveče pločevine
- kuhalniki voščin in sončni topilniki
- razstojišča
- pribor za označevanje matic
- pribor za odkrivanje satja
- grelce medu
- zaščitna oprema (čebelarске obleke, rokavice, jopiči, klobuki)
- ves preostali čebelarški repromaterial
- modeli za vlivanje sveč

Logar

NAJVEČJA IZBIRA
ČEBELARSKE OPREME
V SLOVENIJI

**NAROČENO BLAGO VAM
LAHKO DOSTAVIMO S
PAKETNO POŠTO**

Delovni čas:

Vsak dan od 8.00 do 12.00 ure

in od 15.00 do 18.00 ure

ob sobotah od 9.00 do 12.00 ure

LOGAR TRADE, čebelarstvo, proizvodnja in trgovina, d.o.o.
Zupanova 1, 4208 Šenčur, tel.: (064) 411 663, faks: (064) 411 499
e-mail: logar-trade@siol.net